

REPUBLIKA E KOSOVËS KOMUNA GLOGOC GLOGOC MUNICIPALITY			
PRANUAR	10/02/2026		
Nj. Org.	Numër	Shtojca	Vlera
01-400/01-5566			

Republika e Kosovës

Republika Kosova-Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada - Government

Komuna e Drenasit

Zyra e Kryetarit

Në vështrim të nenit 58, paragrafi 1, nën paragrafi h të Ligjit të Vetëqeverisjes Lokale Nr.03/L-040, nenit 72 të Statutit të Komunës së Drenasit, Kryetari i Komunës së Drenasit, propozon: që në bazë të nenit 12 paragrafi 12.1 , 12.2 pika d) dhe nenit 40 të Ligjit Nr.03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale, nenit 34.6 të Statutit të Komunës së Drenasit, Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit në Kosovë Nr. 03/L-025, Shkresës së Ministrisë së Mjedisit Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës për vlerësimin e ligjshmërisë së aktit nr.33-2/26 të datës 21.01.2026, Kuvendi të Komunës së Drenasit në mbledhjen e ardhshme të aprovoi këtë:

PROPOZIM / VENDIM

Për Miratimin e Planit Lokal të Veprimit në Mjedis 2025-2029

Neni 1

Me këtë propozim vendim Kryetari i Komunës duke u bazuar në legjislacionin në fuqi i propozon Kuvendit të Komunës për miratimin e Planit Lokal të Veprimit në Mjedis 2025-2029.

Neni 2

Për zbatimin e këtij Vendimi janë përgjegjëse Kuvendi Komunal, Zyra e Kryetarit dhe Drejtoritë përkatëse.

Neni 3

Ky propozim vendim hyn në fuqi pas aprovimit nga ana e Kuvendit të Komunës së Drenasit si dhe konfirmimit të ligjshmërisë nga ana e MAPL-së.

Kryetari i Komunës
Ramiz Lladrovci

ARSYETIM

Komuna e Drenasit në harmoni me legjislacionin në fuqi i cili e rregullon këtë fushë ka filluar procedurat për hartimin e Planit Lokal të Veprimit në Mjedis 2025-2029. si mjedhojë e të cilit proces është edhe miratimi i të njëjtës ku duke marrë parasysh këtë Kryetari i Komunës përmes këtij propozim vendimi i propozon Kuvendit të Komunës që duke marrë parasysh legjislacionin në fuqi dhe nevojës për një dokument planifikues e strategjik, që synon adresimin dhe zgjedhjen e problemeve mjedisore në nivel lokal të votohet ky propozim vendim.

Një propozim vendim i tillë vije edhe duke u bazuar në shkresën e Ministrisë së Mjedisit Planifikimit Hapësiror dhe Infrastrukturës për vlerësimin e ligjshmërisë së aktit nr.33-2/26 të datës 21.01.2026, e cila ndër të tjera potencon se Komuna e Drenasit duhet të bëj edhe njëherë rishqyrtimin e ligjshmërisë së aktit pasi që dokumenti në fjalë nuk është i miratuar paraprakisht me vendim të Kuvendit komunal si dhe i njëjti ka pas mangësi edhe sa i përket përmbajtjes të cilat veç se janë të eliminuara dhe akti në fjalë përmes këtij propozim vendimi paraqitet para kuvendit komunal për miratim.

REPUBLIKA E KOSOVËS KOMUNA GLOGOC GLOGOC MUNICIPALITY			
PRANUAR	10/02/ 2026		
Nj. Org.	Numër	Shtojca	Vlera
21	40061-5586		

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Përmbajtja:

1. HYRJE.....	8
1.1 Komiza ligjore dhe institucionale.....	8
1.2 Politikat dhe dokumentet strategjike të nivelit lokal dhe qendror	9
1.3 Roli i institucioneve dhe strukturat organizative	9
1.4 Përdorimi i të dhënave statistikore.....	10
1.5 Mbrojtja e mjedisit dhe zhvillimi i qëndrueshëm – Gjendja ekzistuese	10
1.6 Metodologjia e vlerësimit të gjendjes mjedisore	14
1.6.1 Mbledhja dhe analiza e të dhënave sekundare	14
1.6.2 Inspektimet dhe vlerësimet në terren	14
1.6.3 Përdorimi i modelit analitik DPSIR	15
1.6.4 Konsultimet me palët e interesit dhe ekspertët	15
1.6.5 Validimi nga ekipi i ekspertëve	15
3. PËRSHKRIMI I KOMUNËS SË DRENASIT	16
3.1 Karakteristikat gjeografike dhe klimatike	19
3.2 Ekonomia lokale	21
3.3 Demografia dhe zhvillimi urban	23
3.4 Përdorimi i tokës	25
3.5 Burimet natyrore	28
3.6 Infrastruktura dhe shërbime	33
4. GJENDJA E MJEDISIT – PROBLEMET MJEDISORE PRIORITARE	38
4.1 Ajri	40
4.1.1 Burimet e ndotjes së ajrit	40
4.1.2 Të dhëna statistikore	43
4.2 Ujërat	43
4.2.1 Burimet e ujit	43
4.2.2 Ndotja e ujërave	44
4.3 Toka dhe përdorimi i tokës	46
4.4 Biodiversiteti dhe pyjet	50
4.5 Menaxhimi i mbeturinave	50
4.6 Zhurma dhe ndotjet e tjera	50

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

4.7 Ndryshimet klimatike dhe sfidat e ardhshme.....	50
5. ANALIZA DPSIR DHE IDENTIFIKIMI I PROBLEMEVE KRYESORE	51
5.1 Faktorët ndikues në mjedis	51
5.2 Faktorët ndikues	51
5.3 Gjendja.....	51
5.4 Ndikimet	52
5.5 Reagimi	52
5.5.1 Analiza SWOT (pikat e forta, të dobëta, mundësitë dhe kërcënimet)	52
5.6 Identifikimi i problemeve kryesore.....	53
5.6.1 Metodologjia e prioritizimit.....	54
5.6.2 Matrica e rangimit të problemeve prioritare	54
5.6.3 Përkrahimi i problemeve prioritare të Top-Listës	55
6.OBJEKTIVAT DHE PRIORITETET STRATEGJIKE	57
6.1 Objektivat kryesore	57
6.2 Prioritetet strategjike	58
6.3 Lidhja me Planin Kombëtar të Veprimit në Mjedis	58
7. PLANI I VEPRIMIT	59
7.1 Struktura e planit të veprimit	59
8. MONITORIMI DHE VLERËSIMI I ZBATIMIT	63
8.1 Qëllimi i monitorimit	63
8.2 Mekanizmat e monitorimit.....	63
8.3 Raportimi i progresit	64
8.4 Roli i komisionit dhe ekspertit.....	64
8.5 Vlerësimi i efektivitetit	65
9. FINANCIMI DHE BURIMET E NEVOJSHME PËR ZBATIMIN E PLVM.....	66
9.1 Burimet financiare	66
9.2 Vlerësimi i kostove	67
9.3 Menaxhimi i burimeve.....	68
9.4 Sigurimi i qëndrueshmërisë financiare	68
10. PËRFSHIRJA E PALËVE TË INTERESIT DHE NDRËRGJEGËSIMI I PUBLIKUT	69
10.1 Identifikimi i palëve të interesit	69
10.2 Strategjitë e përfshijes	70

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

10.3 Përgjegjësitë e palëve të interesit.....	70
10.4 Mekanizmat e ndërjegjësismit.....	71
11. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME	71
11.1 Përfundimet kryesore.....	72
11.2 Rekomandime për implementim.....	72
SHTOJCAT DHE REFERENCAT.....	73
Shtojca 1 : Tabela e treguesve mjedisorë për Komunën e Drenasit	75
Shtojca 2:Përmbledhja e gjendjes mjedisore	75
Shtojca 3: Plani i veprimit.....	76
Shtojca 4: Burime ligjore dhe strategjike.....	76
Shtojca 5: Referencat statistikore dhe të dhënat	77
Lista e hartave.....	77
Lista e figurave	78
Lista e shkurtesave	78

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

FJALA E KRYETARIT TË KOMUNËS

Të nderuar qytetarë të Komunës së Drenasit, të nderuar lexues!

Sot Komuna e Glllogocit (Drenasit) prezanton Planin Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM), një dokument planifikues e strategjik, që synon adresimin dhe zgjidhjen e problemeve mjedisore në nivel lokal.

Duke u mbështetur në gjendjen aktuale mjedisore, në këtë plan janë përcaktuar prioritetet mjedisore për periudhën pesëvjeçare (2025–2029).

Thelbi i këtij plani është të identifikojë dhe të ofrojë zgjidhje për problemet prioritare mjedisore në territorin e Komunës së Glllogocit (Drenasit), duke synuar një menaxhim sa më efektiv të tyre. Po ashtu, PLVM-ja synon vendosjen e qëshijeve mjedisore në agjendën e institucioneve përgjegjëse dhe përfshirjen e opinionit publik në mënyrë të vazhdueshme.

Objektivat kryesore të planit përfshijnë: vlerësimin e gjendjes ekzistuese të mjedisit dhe ndikimeve nga sektorët zhvillimorë; identifikimin dhe përcaktimin e problemeve kryesore mjedisore në territorin e komunës; caktimin e prioriteteve që do të adresohen gjatë periudhës pesëvjeçare; si dhe planifikimin e afateve, aktiviteteve dhe projekteve që do të ndërmerren për zbatimin e tyre.

Vizioni i PLVM-së është një qytet i Drenasit me mjedis të pastër, zhvillim të qëndrueshëm ekonomik me theks në bujqësi, si dhe promovim të trashëgimisë kulturore dhe turizmit lokal. Ky vizion është në përputhje të plotë me dokumentet strategjike të Komunës së Drenasit, veçanërisht me Planin Zhvillimor Komunal 2020–2028.

Në hartimin e këtij dokumenti janë marrë parasysh edhe kërkesat e Strategjisë së Kosovës për Mjedisin 2013–2022, të zhvilluar nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, në përputhje me Ligjin për Mbrojtjen e Mjedisit. Kjo strategji përbën bazën e Planit të Kosovës për Veprim në Mjedis, duke ofruar orientimet strategjike dhe kornizën kombëtare të veprimeve për mbrojtjen e mjedisit.

Prioritetet mjedisore të Komunës së Glllogocit (Drenasit) përfshijnë: menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore dhe përmirësimin e cilësisë së ujërave sipërfaqësore; sigurimin e ujit të pijes me cilësi të lartë; mbrojtjen nga vërshimet dhe përmbytjet; ruajtjen e pyjeve nga prejtjet pa kriter dhe djegiet; forcimin e bazës ligjore dhe institucionale për menaxhimin e ndotjes së ajrit; reduktimin e zhurmës; mbrojtjen e tokës bujqësore nga ndërtimet e pakontrolluara dhe erozioni; rikultivimin e tokave të degraduara; si dhe përmirësimin e sistemit të grumbullimit dhe menaxhimit të mbeturinave.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Një rëndësi e veçantë i kushtohet eliminimit të deponive ilegale, nxitjes së ndarjes dhe riciklimit të mbeturinave, rritjes së numrit të zonave të mbrojtura dhe promovimit të vlerave të tyre natyrore. Po ashtu, parandalimi i veprimeve që dëmtojnë natyrën dhe biodiversitetin është pjesë thelbësore e këtij plani, duke theksuar rëndësinë e ruajtjes së pyjeve dhe llojeve të rralla bimore e shtazore.

Duke hartuar politika efektive për mbrojtjen e natyrës dhe duke zgjeruar sipërfaqet e zonave të mbrojtura, ne përmblushim obligimin që gjeneratave të ardhshme t'u japim mundësinë të shijojnë vlerat e rralla natyrore të Komunës së Gillogocit (Drenasit).

Në emër të qytetarëve të Komunës së Gillogocit (Drenasit), shpreh mirënjohjen time për të gjithë kontribuesit në hartimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis 2025–2029: komisionin komunal, ekipin këshillues të komunitetit dhe ekipin teknik mbështetës. Ju ftoj që këtë dokument strategjik mjedisor ta konsiderojmë si një vlerë të përbashkët, e cila do të ndikojë drejtpërdrejt në rritjen e cilësisë së jetës për të gjithë qytetarët tanë.

Përzemërsisht,

Kryetari i Komunës së Drenasit

Ramiz LLADROVCI

PLANILOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

EKIPIT KOMUNAL PËR HARTIMIN E PLANIT LOKAL PËR VEPRIMIN NË MJEDIS (PLVM)

Për hartimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) 2025–2029 për Komunën e Gillogocit, përbërja e ekipit, është përcaktuar me vendimin Nr. 400/01-45313 të datës 15.10.2025.

Ekipi komunal ka këtë përbërje:

1. Petriti Gashi, (koordinator)
2. Shaban Dobra, (anëtar)
3. Besart Bajrami, (anëtar)
4. Shkendiye Thaqi, (anëtar)
5. Afrim Prokshi, (anëtar)
6. Liridona Durmishi, (anëtar)
7. Marigona Gllareva, (anëtar)
8. Armend Cakiqi, (anëtar)
9. Arberije Gllareva, (anëtar)

Sipas këtij vendimi: Ekipi Komunal për Planin Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) ka këto përgjegjësi:

- Të sigurojë të dhënat nga departamenti përkatës,
- Të marrin pjesë në takimet e rregullta konsultative dhe të japin kontributin e tyre në hartimin e PLVM-së,
- Të informojë vendimmarrësit për procesin e hartimit të PLVM-së
- Të marrë pjesë dhe të kontribuojnë në debatin publike me qytetarë në prezantimin e draftit të PLSCA.

Komuna e Gillogocit me qëllim të hartimit të Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) ka kontraktuar ekspert/kompani për hartimin e këtij dokumenti sipas kontratës numër: 611-25-7929-2-3-6/C884 të datës 03.10.2025 kompaninë Golden Consulting Centre Sh.P.K. Prishtinë. E cila ka punuar në Hartimin e Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) 2025-2029.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

1. HYRJE

1.1 Korniza ligjore dhe institucionale

- Ligji Nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit: Ky ligj përbën kornizën kryesore juridike për mbrojtjen e mjedisit në Drenas. Ai rregullon shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe parandalimin e ndotjes si detyrim i Komunës.
- Ligji Nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (VNM): Ky ligj është jetik për Drenasin për shkak të aktivitetit industrial. Ai siguron që çdo projekt i ri apo zgjerim industrial (si në rastin e "NewCo Ferronikelf") t'i nënshtrohet një procesi rigoroz të vlerësimit të ndikimit para dhënies së pëlqimit mjedisor.

• Ligji Nr. 08/L-145 për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes: Ky ligj rregullon emetimet në ajër, ujë dhe tokë nga impiantet e mëdha industriale. Për Drenasin, ky ligj shërben si bazë për monitorimin e Lejes së Integruar Mjedisore të operatorëve ekonomikë.

Hartimi i PL VM bazohet kryesisht në Ligjin për Mjedisin në Kosovë (Ligji Nr. 2009/03-L-025), i cili përcakton përgjegjësitë e komunave për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm. Nenet më të rëndësishme për këtë plan janë:

- Neni 5, pika 3.2 – përcakton se komunat, në bashkëpunim me MMPH, janë përgjegjëse për përgatitjen e planeve për mbrojtjen e mjedisit në territorin e tyre;
- Neni 5, pika 3.5 – përcakton se Kuvendi Komunal miraton planin për mbrojtjen e mjedisit dhe zhvillimin e qëndrueshëm;
- Neni 24 – përcakton se komunat miratojnë planet e veprimit lokal në mjedis ose programe mjedisore, në përputhje me Planin Kombëtar të Veprimit në Mjedis (PKVM), duke i përshtatur sipas nevojave dhe interesave specifike të komunës.

Sipas Strategjisë për zhvillim rajonal 2020–2029, synohet të përmirësohet menaxhimi i mbeturinave, monitorimi i cilësisë së ajrit dhe ujërave, si dhe të ruhet biodiversiteti dhe ekosistemet. Kjo strategji shërben si udhërrëfyes për zhvillimin e planeve lokale mjedisore.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

1.2 Politikat dhe dokumentet strategjike të nivelit lokal dhe qendror

Përveç ligjit, PLVM duhet të jetë në përputhje me këto dokumente strategjike:

- Plan i Veprimit në Mjedis i Kosovës (PKVM 2022) – përcakton prioritetet kombëtare në mjedis;
- Plan i Zhvillimit Komunal i Gillogocit 2020-2028 – përcakton vizionin dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm për komunën;
- Plan i Lokal për Menaxhimin e Mbeturinave 2021–2026 – fokusohet në menaxhimin e mbeturinave dhe riciklimin;
- Raportet e Agjencisë së Mjedisit të Kosovës (2022–2024) – sigurojnë të dhëna mbi cilësinë e ajrit, ujit dhe tokës;
- Dokumente të tjera sektoriale, si strategjitë për pyjet, biodiversitetin, ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore, transportin dhe energjinë.

1.3 Roli i institucioneve dhe strukturat organizative

PLVM do të zbatohet nga një rrjet institucional i strukturuar si më poshtë:

- Kuvendi Komunal i Drenasit – miraton planin dhe ndan burimet financiare për implementim;
- Komisioni për PLVM – themeluar nga Kuvendi Komunal, është përgjegjës për koordinimin e hartimit dhe monitorimin e zbatimit;
- Drejtoritë komunale për mjedisin, bujqësinë, urbanizmin, infrastruktura dhe shëndetësinë – mbështesin zbatimin e veprimeve sektoriale;
- MMPHI dhe Agjencia e Mjedisit e Kosovës – ofrojnë udhëzime, mbikëqyrin zbatimin e standardeve dhe ofrojnë mbështetje teknike;
- Shoqëria civile dhe komunitetet lokale – përfshihen në konsultime publike, punëtori dhe monitorim të zbatimit të masave.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

1.4 Përdorimi i të dhënave statistikore

PLVM do të bazohet në të dhëna të sakta dhe të verifikuara nga:

- ASK – popullsi, zhvillim ekonomik, përdorimi i tokës, mbeturinat e prodhuara;
- Raportet e Agjencisë së Mjedisit – cilësia e ajrit, ujërave dhe tokës;
- Dokumente dhe raportime komunale – statistikat lokale mbi industri, bujqësi, infrastrukturë dhe projekte mjedisore të mëparshme.

Integrimi i këtyre të dhënave siguron që PLVM të jetë plan i bazuar në evidencë, realistik dhe i zbatueshëm.

1.5 Mbrojtja e mjedisit dhe zhvillimi i qëndrueshëm – Gjendja ekzistuese

Mbrojtja e mjedisit dhe zhvillimi i qëndrueshëm përbëjnë sfida kryesore për komunat në Kosovë, përfshirë edhe Komunën e Drenasit, e cila është ndër qendrat industriale më të rëndësishme të vendit. Si një komunë me aktivitet të theksuar ekonomik dhe industrial, Drenasi përballët me ndikime të konsiderueshme mbi burimet natyrore, përfshirë cilësinë e ajrit, ujërave dhe tokës bujqësore. Faktorët që ndikojnë në këtë situatë lidhen kryesisht me urbanizimin e shpejtë, aktivitetet industriale të lidhura me “Feronikelin” dhe ndërmarrje të tjera, si dhe shfrytëzimin intensiv të tokës për bujqësi dhe ndërtim.

Sipas të dhënave zyrtare të Regjistrimit të Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave në Kosovë – 2024 (ASK, botuar në korrik 2025), Komuna e Drenasit ka një popullsi prej 48,079 banorësh, nga të cilët 24,134 janë meshkuj dhe 23,945 janë femra. Prej tyre, 12,315 banorë jetojnë në zonat urbane (mëth 25.6% e popullsisë totale), ndërsa 35,764 jetojnë në zonat rurale (74.4%).

Kjo ndarje tregon një dominim të theksuar të zonave rurale, ku bujqësia mbetet aktiviteti kryesor ekonomik, ndërsa në zonën urbane përqendrohen aktivitetet tregtare, administrative dhe industriale.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Popullsia e Drenasit është homogjene etnikisht, pasi mbi 99.9% e saj janë shqiptarë, ndërsa pjesa tjetër përfshin numër shumë të vogël të deklaruar si boshnjakë (13 persona), turq (3), ashkali (1) dhe kategori “të tjerë” (15).

Analiza sipas vendbanimeve

Sipas të dhënave të regjistrimit, komuna përbëhet nga 33 vendbanime, ndër të cilat Gillogoci (qendra komunale) dhe Komorani janë vendbanime urbane, ndërsa të gjitha të tjerat janë rurale. Disa prej vendbanimeve me numrin më të lartë të popullsisë janë:

- **Gillogoc (qendra komunale)** – 7,081 banorë
- **Komorani** – 3,354 banorë
- **Llapushnik** – 2,904 banorë
- **Nekoc** – 2,498 banorë
- **Arllat** – 2,348 banorë
- **Poklek** – 1,875 banorë
- **Baicë** – 1,965 banorë
- **Dobroshec** – 1,125 banorë
- **Kishnarekë** – 1,194 banorë
- **Korroticë e Epërme dhe e Ulët** – përkatësisht 1,158 dhe 990 banorë.

Këto të dhëna tregojnë shpërndarje të dendur të popullsisë në disa fshatra të mëdha, duke theksuar karakterin pjesërisht të urbanizuar dhe të përqendruar rreth zonave ekonomike. Në kontrast, disa vendbanime si Vuçak (238 banorë) dhe Zabel i Epërm (421 banorë) mbeten me popullsi të ulët, shpesh me tendencë migrimi drejt qendrës komunale.

Tendencat demografike dhe zhvillimi

Në krahësim me regjistrimet paraprake, popullsia e Drenasit ka ruajtur një ritëm të qëndrueshëm, me një strukturë moshore të re dhe një balancë të barabartë gjinore. Megjithatë, urbanizimi dhe migrimi i brendshëm kanë sjellë sfida në aspektin e planifikimit hapësinor, menaxhimit të mbetjeve, dhe ruajtjes së cilësisë së ujit dhe ajrit. Në zonat urbane, densiteti më i madh i popullsisë shoqërohet me rritje të ndojës ajrore dhe

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

akustike, ndërsa në zonat rurale, praktikat bujqësore tradicionale shpesh ndikojnë në erodimin e tokës dhe ndotjen e burimeve ujore.

Për një zhvillim të qëndrueshëm, Komuna e Drenasit duhet të balancojë aktivitetin industrial me politikat e mbrojtjes së mjedisit, duke forcuar:

- Monitorimin e cilësisë së ajrit dhe ujit;
- Kontrollin e shkarkimeve industriale;
- Promovimin e bujqësisë organike dhe përdorimin e energjive të rinovueshme;
- Planifikimin urban të qëndrueshëm që minimizon ndikimet mjedisore.

(Përmbledhje nga Tabela 2.3 e ASK, Regjistrimi 2024)

Tabela 1. Tabelë përmbledhëse – Popullsia e Komunës së Gillogovcit sipas vendbanimit (2024)

Nr.	Vendbanimi	Tipi i vendbanimit	Popullsia gjithsej	Meshkuj	Femra
1	Gillogoc (Qendra)	Urban	7,081	3,490	3,591
2	Komoran	Urban	3,354	1,672	1,682
3	Çikatovë e Re	Urban	1,880	926	954
4	Arlat	Rural	2,348	1,144	1,204
5	Llapushnik	Rural	2,904	1,430	1,474
6	Nekoc	Rural	2,498	1,235	1,263
7	Baicë	Rural	1,965	1,010	955
8	Poglek	Rural	1,875	930	945
9	Dobroshec	Rural	1,125	575	550
10	Kishnarekë	Rural	1,194	603	591
11	Korroticë e Epërme	Rural	1,158	602	556
12	Korroticë e Ulët	Rural	990	516	474

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Nr.	Vendbanimi	Tipi i vendbanimit	Popullsia gjithsej	Meshkuj	Femra
13	Abri e Epërme	Rural	1,027	525	502
14	Zabel i Ulët	Rural	1,027	526	501
15	Krajkovë	Rural	958	493	465
16	Gllanasellë	Rural	1,086	528	558
17	Polluzhë	Rural	693	359	334
18	Negroc	Rural	960	466	494
19	Sankoc	Rural	1,178	617	561
20	Tërstenik	Rural	3,017	1,509	1,508
21	Tërdec	Rural	678	348	330
22	Vasilevë	Rural	467	239	228
23	Shtrubullovë	Rural	1,193	602	591
24	Domanek	Rural	517	265	252
25	Vuçak	Rural	238	121	117
26	Vërboc	Rural	783	389	394
27	Zabel i Epërm	Rural	421	213	208
28	Godanc	Rural	210	108	102
29	Gradicë	Rural	327	177	150
30	Fushitçë e Epërme	Rural	780	391	389
31	Fushitçë e Ulët	Rural	738	375	363
32	Çikatovë e Vjetër	Rural	1,085	549	536
33	Gllabar	Rural	1,378	721	657
Gjithsej			48,079	24,134	23,945

Plani Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) synon të:

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

- Identifikojë problemet kryesore mjedisore në territorin e komunës;
- Përcaktohen prioritetet për zgjidhjen e këtyre problemeve;
- Hartojë veprime konkrete dhe projekt-propozime për implementim afatshkurtër, afatmesëm dhe afatgjatë;
- Promovojë zhvillim të qëndrueshëm lokal dhe përmirësim të cilësisë së jetës së qytetarëve.

PL VM do të shërbejë si udhëzues për institucionet komunale, komunitetet lokale, sektorin privat dhe shoqërinë civile në drejtim të planifikimit dhe zbatimit të masave mjedisore.

1.6 Metodologjia e vlerësimit të gjendjes mjedisore

Për hartimin e këtij Plani Lokal të Veprimit në Mjedis (PL VM) 2025–2029 për Komunën e Drenasit, është përdorur një metodologji gjithëpërfshirëse që ndërthur analizën sasore (të dhënat statistikore) dhe atë cilësore (vlerësimet në terren dhe ekspertizën). Procesi i vlerësimit të gjendjes ekzistuese është realizuar përmes këtyre katër shtyllave kryesore:

1.6.1 Mbledhja dhe analiza e të dhënave sekondare

Vlerësimi ka filluar me grumbullimin e të dhënave zyrtare nga institucionet monitoruese. Janë analizuar raportet vjetore të Agjencisë për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës (AMMK), të dhënat e Institutit Hidrometeorologjik (IHMK) për cilësinë e ajrit dhe ujit në rajonin e Drenasit, si dhe statistikat e fundit të Regjistrimit të Popullsisë 2024 nga ASK. Kjo ka mundësuar krijimin e një "linje bazë" për parametrat mjedisorë si PM10, SO₂ dhe BOD5 në lumenj.

1.6.2 Inspektimet dhe vlerësimet në terren

Ekipi teknik i Komunës, i mbështetur nga ekspertë të fushës, ka realizuar vizita direkte në pikat "hotspot" të komunës. Kjo përfshin:

- Identifikimin dhe majen e sipërfaqeve të deponive ilegale të mbeturinave.
- Vëzhgimin e gjendjes së brigjeve të lumenjve Shtinica dhe Drenica.
- Monitorimin vizual të zonave të degraduara nga aktivitetet minerare dhe industriale.

Këto të dhëna nga terreni kanë shërbyer për të verifikuar nëse gjendja reale përputhet me raportet zyrtare.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

1.6.3 Përdorimi i modelit analitik DPSIR

Vlerësimi nuk është thjesht një përshkrim, por një analizë shkak-pasojë sipas standardeve të Agjencisë Evropiane të Mjedisit (EEA). Përmes modelit **DPSIR**, kemi analizuar:

- **D (Driving forces):** Faktorët nxitës si industria dhe rritja e popullsisë.
- **P (Pressures):** Presionet si emetimet e gazrave dhe shkarkimet e ujërave të zeza.
- **S (State):** Gjendjen aktuale të ajrit, ujit dhe tokës.
- **I (Impact):** Ndikimin në shëndetin e banorëve dhe biodiversitet.
- **R (Response):** Reagimin tonë përmes këtij plani veprimi.

1.6.4 Konsultimet me palët e interesit dhe ekspertët

Gjendja ekzistuese është vlerësuar edhe përmes procesit pjesëmarrës. Janë mbajtur punëtori me përfaqësues të shoqërisë civile, bizneseve lokale (përfshirë sektorin industrial) dhe grupeve të banorëve. Opinionet e tyre mbi problemet mjedisore diore (zhurma, pluhuri, aromat e pakëndshme) janë integruar në vlerësimin e gjendjes, duke i dhënë dokumentit një dimension social dhe njerëzor.

1.6.5 Validimi nga ekipi i ekspertëve

Në fazën finale, të gjitha gjeçijtë janë rishikuar nga një komision i përbërë nga ekspertë të drejtorive përkatëse (Mjedis, Urbanizëm, Shërbime Publike), të cilët kanë bërë harmonizimin e të dhënave teknike me planin zhvillimore të Komunës, duke siguruar që vlerësimi të jetë i saktë dhe i përditësuar për vitin 2025.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

3. PËRSHKRIMI I KOMUNËS SË DRENASIT

Komuna e Drenasit ndodhet në pjesën qendrore të Republikës së Kosovës dhe shtrihet në një sipërfaqe prej afërsisht 276 kilometra katrorë. Ky territor përbën një njeje të rëndësishme gjeografike dhe ekonomike ndërmjet komunave të Skenderajt, Fushë Kosovës, Lipjanit, Malishevës dhe Klinës, duke e bërë Drenasin një zonë lidhëse të rëndësishme për zhvillimin rajonal.

Relievi i komunës karakterizohet nga kombinimi i fushave pjellore dhe kodrinave të buta, me lartësi që variojnë nga 500 deri në 700 metra mbi nivelin e detit. Kjo përzierje e peizazhit i ka mundësuar komunës zhvillimin paralel të bujqësisë, industrisë dhe shërbimeve, duke krijuar një bazë të qëndrueshme ekonomike lokale.

Sipas Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK) dhe të dhënave të Regjistrimit të Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave 2024, Drenasi numëron 48,079 banorë rezidentë, prej të cilëve 24,134 janë meshkuj dhe 23,945 janë femra. Pjesa dërmuese e popullsisë, mbi 99.9%, është e përkatësishë shqiptare, duke dëshmuar përbëjen homogjene etnike të komunës. Në aspektin e shpërndarjes hapësinore, 12,315 banorë (rreth 26%) jetojnë në zona urbane – kryesisht në qytetin e Drenasit dhe qendrat dytësore si Komorani dhe Çikatova e Re – ndërsa rreth 74% e popullsisë është e përqendruar në zonat rurale, ku bujqësia, mbarëshëtimi i kafshëve dhe pylltaria mbeten burimet kryesore të të ardhurave.

Në krahasim me regjistrimin paraprak, Komuna e Drenasit ka shënuar një stabilitet demografik, me një dendësi mesatare prej rreth 174.2 banorë për kilometër katror. Kjo dendësi është më e lartë se mesatarja kombëtare, çka reflekton faktin se Drenasi është një komunë me territor kompakt, vendbanime të afërta dhe ekonomi të përqendruar në sektorin primar dhe sekondar.

Ekonomia lokale mbështetet kryesisht në bujqësi, veçanërisht në kultivimin e drithërave, perimeve dhe pemëve frutore, ndërsa zonat kodrinore shfrytëzohen për blegtori dhe pylltari. Një ndikim të madh ekonomik e ka pasur historikisht edhe industria e rëndë, sidomos kompania “NewCo Ferronikel”, e cila përfaqëson një nga punëdhënësit më të mëdhenj në nivel kombëtar dhe kontribuon ndjeshëm në buxhetin lokal dhe atë të shtetit.

Rrjeti i vendbanimeve të komunës përbëhet nga tridhjetë e tre fshatra, ndër to Gllabër, Arllat, Baicë, Korroticë e Epërme, Korroticë e Ulët, Llapushnik, Krajkovë, Poklek, Sankoc, Shtrubullovë dhe të tjera, të cilat kanë lidhje të mira infrastrukturore me qendrën komunale. Qyteti i Drenasit,

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

si seli administrative dhe qendër urbane, përmban institucionet kryesore publike, shkollat e mesme, spitalin rajonal, si dhe bizneset e vogla dhe të mesme që gjenerojnë punësim lokal.

Në aspektin e infrastrukturës publike, komuna është e lidhur përmes magjstrales Prishtinë–Pejë, një korridor strategjik që e bën Drenasin lehtësisht të qasshëm nga të gjitha drejtimet e Kosovës. Përveç kësaj, komunës i kalon përmes linja hekurudhore Fushë Kosovë–Pejë, e cila paraqet potencial të rëndësishëm për zhvillimin e transportit të malrave dhe pasagjerëve.

Në fushën e arsimimit, Drenasi përmban një rrjet të gjerë institucionesh arsimore me shkolla fillore dhe të mesme, që përfshijnë mbi 8,000 nxënës dhe rreth 500 mësimdhënës, sipas të dhënave të Drejtorisë Komunale të Arsimit. Në sektorin e shëndetësisë, funksionon Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare dhe disa nënqendra lokale, të cilat ofrojnë shërbime bazë për banorët e komunës dhe zonave përreth.

Në aspektin demografik e social, struktura e moshës tregon një popullsi relativisht të re: më shumë se 32% e banorëve janë nën moshën 25 vjeç, ndërsa grupmosha mbi 65 vjeç përbën rreth 8% të popullsisë totale. Kjo tregon potencial të konsiderueshëm për zhvillim ekonomik dhe fuqinë punëtore të ardhshme, por njëkohësisht edhe nevojën për investime në arsim profesional, punësim dhe banim për të rinjtë.

Sipas të dhënave të Regjistrimit të vitit 2024, raporti gjinor në komunë është pothuajse i baraspeshuar – 50.2% meshkuj dhe 49.8% femra – ndërsa numri i ekonomive familjare llogaritet rreth 14,500, me një mesatare prej 4.8 anëtarësh për familje.

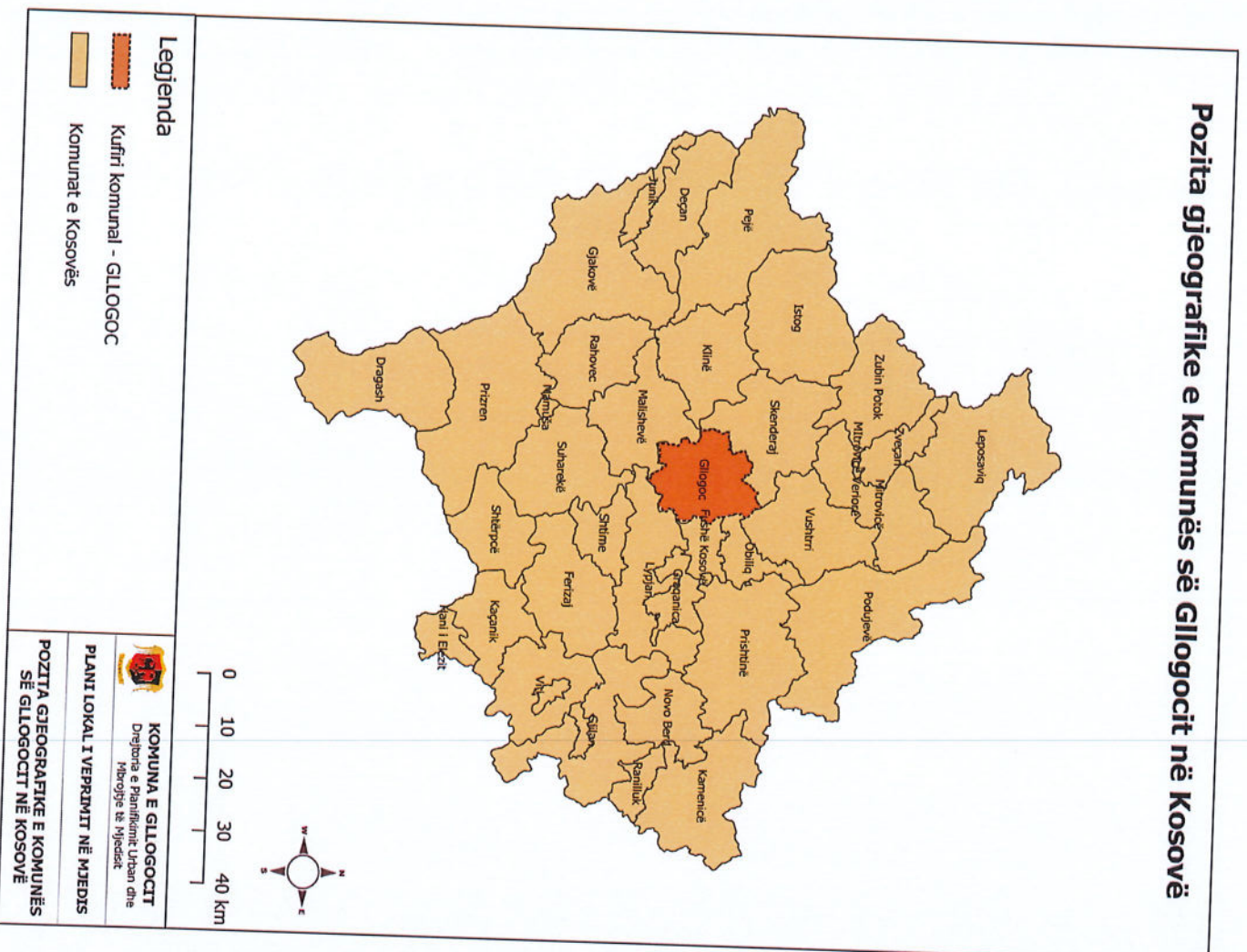
Nga pikëpamja mjedisore, territori i Drenasit përfshin hapësira të pasura me burime natyrore, si pyjet e Domanekut dhe të Llapushnikut, burime ujore të vogla, lumenj dhe tokë pjellore të përshtatshme për bujqësi intensive. Komuna ka nisur së fundmi projekte për menaxhimin e mbeturinave, mbrojtjen e tokës bujqësore dhe përmirësimin e cilësisë së ajrit, në pëputhje me **Planin Lokal për Veprim në Mjedis 2025–2029**.

Në aspektin kulturor dhe historik, Drenasi është një ndër komunat me tradita të pasura patriotike dhe shoqërore. Gjatë luftës së fundit, kjo zonë ka qenë një nga qendrat kryesore të rezistencës, dhe sot ruan një numër të madh monumentesh përkujtimore, memoriale dhe komplekse historike që dëshmojnë për kontributin e saj kombëtar.

Në përmbledhje, Komuna e Drenasit paraqet një bashkësi dinamike, me popullsi kryesisht të re, me ekonomi në transformim, me potencial të madh zhvillimor në bujqësi, industri, turizëm rural dhe shërbime. Të dhënat e Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK, 2024) dhe analiza e

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

trendëve të fundit demografike tregojnë se Drenasi mbetet një komunë me ritme të qëndrueshme të rritjes, strukturë të balancuar shogërore dhe potencial të fortë për zhvillim të qëndrueshëm në vitet 2025–2029.

Harta 1. Pozita gjeografike e komunës së Gillogocit (Drenasit) në Kosovë

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

3.1 Karakteristikat gjeografike dhe klimatike

Territori i Komunës së Drenasit shtrihet në pjesën qendrore të Kosovës dhe përfshin një sipërfaqe prej rreth 290 km², që përbëhet kryesisht nga fusha pjellore dhe kodra të ulëta, duke krijuar një peizazh të butë e harmonik mes luginave dhe ngjirjeve të lehta. Kjo topografi e bën Drenasin një nga komunat më të përshtatshme për zhvillimin e bujqësisë, ndërtimit dhe infrastrukturës, ndërsa nga pikëpamja natyrore, ajo përfaqëson një zonë tranzicioni mes fushës së Dukagjinit dhe asaj të Kosovës qendrore.

Fushat e Drenasit, të shtrita përgjatë rrjedhave të lumenjve Sinica dhe përroskave anësore, kanë një pjellori të lartë dhe përbëjnë bazën kryesore të zhvillimit të kulturave bujqësore tradicionale si gruri, misri, elbi, dhe kulturat perimore. Kodra të buta si ato të Lapushnikut, Krajkovës, Korroticës dhe Domanekut ofrojnë një larmi gjeomorfologjike që kombinon zonat e kultivimit me ato pyjore e kullimore, duke krijuar kushte ideale për blegtori dhe pylltari.

Në aspektin hidrografik, Drenasi është i pasur me burime ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore. Lumi Sinica, i cili përshkon territorin nga perëndimi në lindje, përbën aksin kryesor ujëmbledhës të komunës dhe luan një rol të rëndësishëm në ujthjen e tokave bujqësore. Në pjesën veriore dhe lindore të komunës ndodhen disa përroska dytësore si përroi e Korroticës, të Gllabarit dhe të Baicës, që kontribuojnë në furnizimin me ujë për bujqësi dhe për nevoja shtëpiake. Në pjesën veriore, territori prek edhe segmentet e sipërme të Lumit të Llapit, duke e bërë këtë zonë pjesë të pellgut ujëmbledhës të Kosovës qendrore.

Përveç lumenjve, në territorin e Drenasit gjenden edhe burime të ujërave nëntokësore, të cilat shfrytëzohen për furnizimin e popullsisë me ujë të pijshëm. Sipas të dhënave të Drejtorisë për Shërbime Publike dhe Mjedis (2024), më shumë se 61.55 % e ekonomive familjare kanë qasje në rrjetin e ujësjellësit me tendencë rritje në vitin 2025 edhe për 22 fshatra.

Nga pikëpamja klimatike, Drenasi ka klimë tipike kontinentale, me dimra të ftohtë dhe të lagësht si dhe vera të ngrohta e të thata. Mesataria vjetore e temperaturës llogaritet rreth 10.5°C, ndërsa reshjet vjetore variojnë nga 650 deri në 750 mm, sipas matjeve të Institutit Hidrometeorologjik të Kosovës (2024). Dimrat karakterizohen nga reshje bore që zgjasin zakonisht nga dhjetori deri në shkurt, ndërsa periudha e pranverës është më e përshtatshme për kultivime bujqësore për shkak të lagështisë së moderuar dhe temperaturave të buta.

Klima ndikon drejtpërdrejt në strukturën ekonomike të komunës. Për shkak të dimrave të ftohtë, ka një kërkesë të lartë për energji për ngrohje, veçanërisht në zonat rurale ku ngrohja bëhet

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

kryesisht me dru zjari dhe më pak me burime alternative si pelet ose energji elektrike. Në të kundërt, gjatë verës, temperaturat e larta nxisin nevojën për ujtje të vazhdueshme të kulturave bujqësore, sidomos në zonat e fushës ku kultivohet perime intensive dhe misër.

Të dhënat klimatike tregojnë se periudha më e nxehtë është korriku me temperatura që arrijnë mesatarisht deri në 30°C, ndërsa muaji më i ftohtë është janari me temperatura që shpesh zbrisin nën -5°C. Këto luhajtje të mëdha të temperaturës ndikojnë në dinamikën e prodhimit bujqësor, në ciklet vegetative të bimëve dhe në menaxhimin e burimeve ujore.

Nga aspekti pedologjik, tokat e komunës janë kryesisht bujqësore, me strukturë argjillore dhe përmbajtje të lartë të materieve ushqyese. Sipas të dhënave të vitit 2023 nga Drejtoria Komunale e Bujqësisë, në Drenas janë rreth 12,000 hektarë tokë bujqësore jo të kultivuara, ku dominon prodhimi i drithërave (grurë dhe misër), si dhe kultivimi i frutave sezonalë. Rreth 6,000 hektarë të tjerë shfrytëzohen për kullota, pyje dhe hapësira natyrore.

Përveç karakteristikave natyrore, territori i komunës ka edhe një rëndësi të veçantë strategjike e ekologjike. Ai përbën një zonë tranzicioni mjedisor mes fushës së Kosovës dhe asaj të Dukagjinit, gjë që reflekton në biodiversitet të lartë me lloje të ndryshme bimore e shtazore. Në pjesën jugore gjenden sipërfaqe pyjore të dendura, të cilat përveç funksionit ekonomik, kanë edhe rëndësi ekologjike në stabilizimin e klimës lokale, ruajtjen e erozionit dhe përmirësimin e cilësisë së ajrit. Në përfundim, karakteristikat gjeografike dhe klimatike të Drenasit përbëjnë bazën themelore për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik, planifikim urban dhe menaxhim të burimeve natyrore. Kombinimi i fushave pjellore, kushteve klimatike të favorshme dhe burimeve ujore të qëndrueshme krijon potencial të madh për bujqësi moderne, për investime në energji të ripërtëritshme dhe për zhvillim të ekoturizmit rural në dekadën e ardhshme.

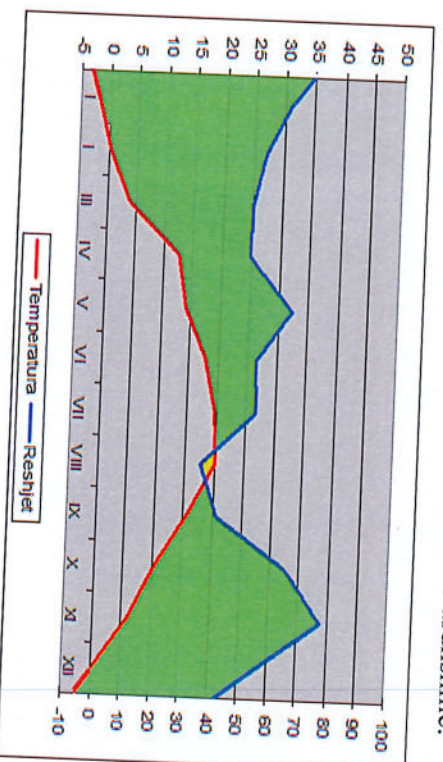

Figura 1. Diagrami i klimës i Komunës së Gllogocit (Drenasit) bazuar në të dhënat klimatologjike

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

3.2 Ekonomia lokale

Ekonomia e Komunës së Drenasit përfaqëson një ndër modelet më të balancuara në nivelin lokal të Kosovës, duke u mbështetur në tre shtylla kryesore: industrinë, bujqësinë dhe shërbimet. Këta sektorë janë të ndërlidhur ngushtë me njëri-tjetrin dhe së bashku krijojnë një strukturë ekonomike që siguron stabilitet dhe potencial për zhvillim të qëndrueshëm në vitet e ardhshme. Sipas të dhënave të Raportit Ekonomik Komunal 2023, industria kontribuon me rreth 40% të të ardhurave familjare, bujqësia me 25%, ndërsa sektori i shërbimeve dhe tregtisë përbën 35% të ekonomisë lokale.

Industria dhe ndikimi i saj në zhvillim

Industria mbetet forca lëvizëse e ekonomisë së Drenasit, duke pasur ndikim të drejtpërdrejtë në punësim, zhvillim ekonomik dhe të ardhura komunale. Shtylla kryesore industriale është Kombinati Metalurgjik “NewCo Feronikeli”, i cili përfaqëson një nga investimet më të mëdha të huaja në Kosovë dhe një ndër eksportuesit më të mëdhenj të produkteve minerare.

Feronikeli luan një rol të shumëllojshëm: është punëdhënësi më i madh në komunë, ofron mundësi të qëndrueshme punësimi për qindra banorë lokalë dhe gjeneron të ardhura të konsiderueshme për buxhetin komunal përmes taksave dhe tarifave. Megjithatë, ndikimi i kësaj industrie është dyanshëm i ndjeshëm — përveç kontributit ekonomik, ajo është edhe burim i presioneve mjedisore, veçanërisht në ndodjen e ajrit, ujit dhe tokës, si pasojë e emisioneve industriale dhe depozitimit të mbetjeve teknologjike.

Për të balancuar këtë ndikim, komuna, në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit, ka nisur zbatimin e masave të kontrollit të emisioneve industriale, instalimin e sistemeve filtrues dhe përmirësimin e monitorimit të cilësorisë së ajrit, si pjesë e Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PL VM 2025–2029). Përveç Feronikelit, në territorin e Drenasit operojnë edhe ndërmarrje të vogla dhe të mesme (NVM) në fushën e ndërtimtarisë, përpunimit të metaleve, përpunimit të drurit, prodhimit të materialeve ndërtimore, si dhe zejtarisë. Zona industriale e Drenasit është në zgjerim, me rreth 70 biznese aktive, që përfshijnë punëtori, fabrika prodhuese, pika tregtare dhe logjistike, të cilat kontribuojnë në diversifikimin e ekonomisë lokale dhe punësimin e të rinjve.

Bujqësia si bazë tradicionale e ekonomisë lokale

Sektori bujqësor është shtylla tradicionale dhe jetike e jetës rurale në komunë. Mbi 70% e territorit të Drenasit përbëhet nga toka bujqësore dhe kullota, ndërsa 6,000 hektarë përdoren për kultivim aktiv të kulturave bujqësore. Kryesisht kultivohen gruri, misri, elbi, patatja, lakra dhe domatja, të

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

ciat janë burimi kryesor i të ardhurave për shumë familje rurale. Përveç prodhimeve bimore, blegtoria zë një pjesë të rëndësishme, me mbi 3,000 krerë gjedhë dhe 8,000 dele e dhi, sipas të dhënave të Drejtorisë së Bujqësisë (2023).

Krahas këtyre, pemtaria dhe vreshtaria janë në rritje të ndjeshme, sidomos në zonat kodinore të Krajkovës, Llapushnikut, Çikatovës dhe Domanekut, ku toka dhe klima favorizojnë kultivimin e mollëve, kumbullave dhe rrushit. Një numër i konsiderueshëm fermerësh po shfrytëzojnë subvencionet qeveritare dhe grantet komunale për modernizimin e fermave dhe instalimin e sistemeve të ujitjes.

Megjithatë, bujqësia përballët me sfida të vazhdueshme që lidhen me fragmentimin e tokës, mungesën e mekanizimit të plotë dhe përdorimin e pesticideve. Përdorimi i pakontrolluar i pesticideve, plehrave kimike dhe herbicideve mund të ndikojë në cilësinë e tokës dhe ujit, prandaj komuna ka vendosur masa për menaxhim të qëndrueshëm të kimikateve, si dhe programe informimi për fermerët lidhur me bujqësinë ekologjike.

Në vitet e fundit, është rritur edhe interesi për bujqësinë organike dhe kultivimet alternative, përshirë prodhimet mjalti, bimët mjekësore dhe sera moderne. Këto aktivitete janë mbështetur nga projektet e donatorëve ndërkombëtarë dhe programet e zhvillimit rural, të cilat kanë për qëllim rritjen e qëndrueshmërisë ekonomike në zonat rurale të Drenasit.

Shërbimet, tregtia dhe ndërtimtaria

Në qendër urbanë të Drenasit, zhvillimi i shërbimeve dhe tregtisë ka marrë hov të madh, veçanërisht pas përmirësimit të infrastrukturës rrugore dhe ndërtimit të objekteve të reja banimi. Sektori terciar përfshin biznese të vogla dhe të mesme, restorante, supermarkete, pika karburanti, shërbime teknike, financiare dhe IT, të cilat krijojnë vende pune dhe kontribuojnë në diversifikimin e ekonomisë.

Sipas të dhënave të Drejtorisë Komunale të Zhvillimit Ekonomik (2023), aktualisht në komunë janë të regjistruara mbi 2,000 biznese aktive, prej të cilave rreth 45% operojnë në tregti dhe shërbime, 30% në industri dhe ndërtim, dhe pjesa tjetër në bujqësi dhe transport.

Ndërtimtaria është ndër sektorët që ka përjetuar rritjen më të madhe në dekadën e fundit, me ndërtimin e objekteve banesore, rrugëve lokale, kanalizimeve dhe projekteve të infrastrukturës publike. Kjo rritje ka gjeneruar punësim sezonal, por gjithashtu ka shtuar nevojën për planifikim urban të kontrolluar dhe menaxhim të qëndrueshëm të tokës ndërtimore.

Struktura ekonomike dhe perspektivat e zhvillimit

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Në bazë të strukturës ekonomike aktuale, ekonomia e Drenasit mund të konsiderohet ekonomi e përzier me potencial të lartë zhvillimor, ku industria dhe bujqësia janë sektorë mbizotërues, ndërsa shërbimet dhe tregtia janë në zgjerim të vazhdueshëm.

Në aspektin e të ardhurave, familjet rurale mbështeten kryesisht në prodhimin bujqësor dhe remitanca, ndërsa ato urbane kanë burime të ardhurash më të larmishme nga bizneset, tregtia dhe puna në sektorin publik.

Kommuna ka prioritet të zhvillojë më tej zonën industriale të Drenasit, të krijojë inkubatorë biznesi për ndërmarrësit e rinj dhe të nxisë investime të gjelbra, duke përfshirë energjinë diellore dhe efikasitetin energjetik në ndërtesa.

Në strategjinë e zhvillimit 2025–2029, parashikohet që Drenasi të shndërrohet në një qendër të balancuar industrialo–bujqësore, ku zhvillimi ekonomik shkon paralelisht me mbrojtjen e mjedisit dhe trijën e cilësisë së jetesës.

3.3 Demografia dhe zhvillimi urban

Popullsia e Komunës së Drenasit përbën një ndër asetet më të rëndësishme të zhvillimit të saj social dhe ekonomik. Sipas të dhënave të Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK, Regjistrimi i Popullsisë 2024), komuna numëron rreth 48,079 banorë rezidentë, të shpërndarë në qytetin e Drenasit dhe në 36 fshatra përreth.

Mosha mesatare e popullsisë është rreth 35 vjet, çka tregon për një strukturë relativisht të re dhe aktive, me potencial të madh për zhvillim ekonomik, arsimor dhe kulturor. Përbërja gjinore është pothuajse e baraspeshuar — 50.2% meshkuj dhe 49.8% femra — duke reflektuar një ekuilibër natyral që ndikon pozitivisht në tregun e punës dhe në strukturën familjare.

Në aspektin e dinamikës demografike, Drenasi ka një normë vjetore të rritjes së popullsisë prej rreth 1.2%, që është pak më e lartë se mesatarja kombëtare (1.0%), sipas statistikave të ReK 2024. Kjo rritje i atribuohet disa faktorëve: këhimit të diasporës, rritjes së lindshmërisë në zonat rurale, dhe urbanizimit të përsheptuar që ka ndodhur gjatë dekadës së fundit. Rritja e popullsisë sjell me vete shtim të kërkesës për shërbime komunale, përfshirë arsimin, shëndetësinë, transportin dhe menaxhimin e mbeturinave, si dhe trijën e presionit mbi infrastrukturën ekzistuese.

Struktura e popullsisë dhe shpërndarja hapësinore

Shpërndarja e popullsisë në territor është e pabarabartë. Rreth 26% e banorëve jetojnë në zonat urbane, ndërsa 74% në zonat rurale, ku familjet zakonisht janë më të mëdha dhe të përfshira në bujqësi apo zejtari. Qyteti i Drenasit, si qendër urbane, përmban institucionet kryesore të arsimit,

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

administratës, shëndetësisë dhe tregutë, gjë që ka nxitur migrimin e brendshëm nga fshatrat përreth drejt qendrës komunale.

Në dekadën e fundit, janë vërejtur ndryshime të dukshme në strukturën e vendbanimeve — shumë zona të dikurshme rurale, si Komorani, Llapushniku dhe Kraqikova, po marrin karakteristika gjysmë urbane për shkak të ndërtimit të shtëpive të reja, zhvillimit të rrugëve dhe afërsisë me qendrën e Drenasit.

Sipas Drejtorisë së Planifikimit Hapësinor dhe Urbanizimit (2023), numri i ekonomive familjare në komunë është rreth 14,500, me një mesatare prej 4.8 anëtarësh për familje. Kjo tregon një strukturë të qëndrueshme familjare tradicionale, por me tendencë drejt reduktimit të përmasës familjare në zonat urbane, ku format bashkëkohore të banimit po zëvendësojnë strukturat e gjera familjare të dikurshme.

Zhvillimi urban dhe transformimet hapësinore

Procesi i urbanizimit në Drenas është intensifikuar ndjeshëm pas vitit 2010, si rezultat i rritjes ekonomike, migrimit të brendshëm dhe investimeve në ndërtim. Qyteti është shtrirë në drejtim të Komoranit dhe Gllabarit, duke përfshirë zona të reja banimi, lagje moderne dhe komplekse afariste.

Në këtë periudhë është vërejtur një transformim i thellë hapësinor, ku tokat bujqësore dhe disa sipërfaqe natyrore janë shndërruar në zona urbane dhe industriale. Ky zhvillim, ndonëse pozitiv për ekonominë, ka sjellë sfida mjedisore dhe planifikuese, sidomos në aspektin e menaxhimit të tokës, furnizimit me ujë, kanalizimit dhe transportit.

Sipas Planit Zhvillimor Komunal (PZHK 2020–2027+), rritja e shpejtë e qytetit kërkon masa të trepta për kontrollin e ndërtimit informal, mbrojtjen e tokës bujqësore me vlerë të lartë dhe zhvillimin e zonave të reja urbane të planifikuara.

Presioni mbi infrastrukturën dhe mjedisin

Rritja demografike dhe zgjerimi urban kanë shkaktuar presion të ndjeshëm mbi infrastrukturën publike. Rrjetet e ujësjellësit, kanalizimit, ndriçimit publik dhe mbeturinave kanë nevojë për modernizim dhe zgjerim të kapaciteteve, për të përballuar kërkesat e popullsisë në rritje. Në të njëjtën kohë, zgjerimi i zonave industriale, ndërtimi i objekteve të reja banesore dhe rritja e numrit të automjeteve kanë ndikuar në rritjen e ndotjes së ajrit dhe zhurmës urbane, çka përbën një sfidë për Planin Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM 2025–2029).

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Komuna është duke zbatuar një qasje të planifikimit të qëndrueshëm urban, duke promovuar ndërtimin vertikal në vend të shtrirjes horizontale, krijimin e hapësirave të gjelbra, zhvillimin e rrjeteve të biçikletave dhe këmbësorëve, si dhe reabilitimin e infrastrukturës ekzistuese. Qëllimi strategjik është që Drenasi të zhvillohet si një qytet modern, funksional dhe ekologjikisht i qëndrueshëm, ku urbanizimi të mos cenojë cilësinë e jetës dhe mjedisin natyror.

Tendencat e ardhshme demografike dhe urbane

Projeksionet e ASK (2024–2029) parashikojnë që popullsia e komunës mund të arrijë deri në 50,000–52,000 banorë në fund të dekadës, nëse rimet aktuale të rritjes dhe migrimit mbeten të qëndrueshme. Kjo do të kërkojë planifikim më të integruar hapësinor, rishikim të zonave ndërtimore dhe përmirësim të infrastrukturës urbane, për të shmangur mbingarkesën në shërbime publike dhe degradimin mjedisor.

Në përmbledhje, Drenasi po kalon nga një komunë me karakter rural në një qendër urbane me zhvillim të shpejtë, ku dinamika demografike dhe proceset e urbanizimit janë faktorë kyq për politikat e ardhshme të planifikimit dhe menaxhimit të qëndrueshëm të territorit.

3.4 Përdorimi i tokës

Struktura e përdorimit të tokës në territorin e Komunës së Drenasit përbën një indikator kyq për planifikimin hapësinor, zhvillimin ekonomik dhe ruajtjen e mjedisit. Toka, si resurs natyror i kufizuar, përbën bazën e zhvillimit bujqësor, industrial dhe urban, prandaj menaxhimi i saj i qëndrueshëm është një ndër prioritetet strategjike të komunës për periudhën 2025–2029.

Sipas të dhënave të Planit Zhvillimor Komunal të Drenasit 2023–2029, përdorimi i tokës ndahet si më poshtë:

Tabela 2. Përdorimi i tokës

Lloji i tokës	Sipërfaqja (ha)	Përqindja e sipërfaqes totale
Tokë bujqësore	12,000	41%
Pyje dhe zona të gjelbëruara	6,500	22%
Zona urbane	7,000	24%
Tokë industriale	2,500	9%
Rrugë dhe infrastrukturë	2,000	7%

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Analiza e shpërndarjes hapësimore të përdorimit të tokës

Këto të dhëna tregojnë se tokat bujqësore përbëjnë ende pjesën më të madhe të territorit të komunës, me rreth 41% të sipërfaqes totale, që korrespondon me rreth 12,000 hektarë. Kjo tokë përdoret kryesisht për kulturat tradicionale bujqësore si drithërat, perimet dhe bimët foragjere, ndërsa në disa zona periferike janë të pranishme edhe pemishte dhe vreshta. Megjithatë, presioni urban dhe industrial po ndikon ndjeshëm në reduktimin gradual të kësaj kategorie, sidomos në afërsi të qendërës urbane dhe zonës industriale të Ferronikelit.

Në tri zonat pyjore që janë: Pallaniku , Çyçavica dhe Kosmaqi në të cilat përfaqësohen fshatrat si Arllat, Llapushnik, Negroc, Krajkovë, Baicë, Çikatovë, Gradicë dhe Vasilevë, Korroticë e Epërme dhe Sankoc. Pyjet e Drenasit përbëhen kryesisht nga lajthia, ahui dhe dushku, dhe përveç rëndësisë ekologjike, ato përfaqësojnë edhe burim ekonomik për komunitetet lokale në formën e drurit të zjarrit dhe produkteve pyjore.

Këto zona janë nën presion të lartë nga prejtjet e paligjshme dhe zjarret sezonale, ndaj komuna ka në bashkëpunim me Agjencinë e Pyjeve të Kosovës do të ndërmarin masa të veçanta për ruajtjen, rehabilitimin dhe ripyllëzimin e tyre në kuadër të Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM 2025–2029).

Zonat urbane dhe procesi i urbanizimit

Zonat urbane, të cilat mbulojnë rreth 7,000 hektarë ose 24% të territorit komunal, përfaqësojnë qytetin e Drenasit dhe qendrat dytësore si Komorani, Llapushniku dhe Gllabari. Zgjerimi urban është përshpejtuar ndjeshëm në dekadën e fundit për shkak të rritjes së popullsisë, kthimit të diasporës dhe investimeve në ndërtim, gjë që ka sjellë rritje të kërkesës për tokë ndërtimore.

Ky zhvillim, megjithëse pozitiv për ekonominë lokale, ka krijuar presion të dukshëm mbi tokat bujqësore, të cilat po humbin sipërfaqe çdo vit si pasojë e ndërtimit të lagjeve të reja banesore, zonave tregtare dhe infrastrukturës rrugore.

Për të menaxhuar këtë proces, komuna ka hartuar politika të urbanizimit të qëndrueshëm, përfshirë kufizimin e ndërtimit në tokat me cilësi të lartë bujqësore, promovimin e ndërtimit vertikal në qendërën urbane, si dhe ruajtjen e korridoreve ekologjike brenda qytetit.

Zonat industriale dhe ekonomike

Toka industriale, me një sipërfaqe prej rreth 2,500 hektarësh (9%), është e përqendruar kryesisht në afërsi të zonës industriale të Ferronikelit, në përqendrim të qytetit.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Kjo zonë përfshin ndërmarrje të mëdha dhe të mesme që merren me përpunimin e metaleve, prodhimin e materialeve ndërtimore, përpunimin e drurit dhe logjistikën.

Në villet e fundit, komuna ka filluar të zhvillojë një zonë të re industriale komunale, e planifikuar sipas standardeve mjedisore të BE-së, ku do të inkurajohen investimet e pastra dhe bizneset me ndikim të ulët në mjedis.

Megjithatë, zgjerimi i tokave industriale mbetet sfida, pasi ai shpesh konkurren me hapësirat bujqësore dhe kërkon balancim të kujdesshëm ndërmjet zhvillimit ekonomik dhe mbrojtjes së resurseve natyrore.

Rrjetet rrugore dhe infrastrukturë

Rreth 2,000 hektarë, që përfaqësojnë 7% të territorit komunal, janë të zëna nga rrugët, hekurudha dhe infrastruktura komunale. Kjo përfshin magjistralen Prishtinë-Pejë, rrugët rajonale që lidhin Drenasin me Skenderajin dhe Malishevën, si dhe rrjetin e rrugëve lokale që përmirësohet çdo vit. Infrastruktura publike është shtuar ndjeshëm pas vitit 2018 me ndërtimin e rrugëve të asfaltuara, ndriçimit publik, kanalizimeve dhe ujësjellësve. Megjithatë, ky zhvillim kërkon menaxhim të kujdesshëm të territorit, pasi ndërtimet e reja shpesh cenojnë tokat bujqësore dhe zonat e gjelbëruara.

Komuna është duke punuar në digitalizimin e kadastrës dhe krijimin e një Sistemi të Informacionit Gjeografik (GIS) për monitorimin e ndryshimeve në përdorimin e tokës, në mënyrë që çdo transformim hapësiror të bazohet në të dhëna të sakta dhe vendimmarrje profesionale.

Sfida dhe prioritetet për përdorimin e qëndrueshëm të tokës

Shpërndarja aktuale e përdorimit të tokës tregon një tendencë drejt reduktimit të hapësirave bujqësore dhe pyjore, si rezultat i zgjerimit urban dhe industrial. Ky proces, nëse nuk menaxhohet me kujdes, mund të shkaktojë humbje të biodiversitetit, erozion të tokës dhe rritje të ndotjes mjedisore.

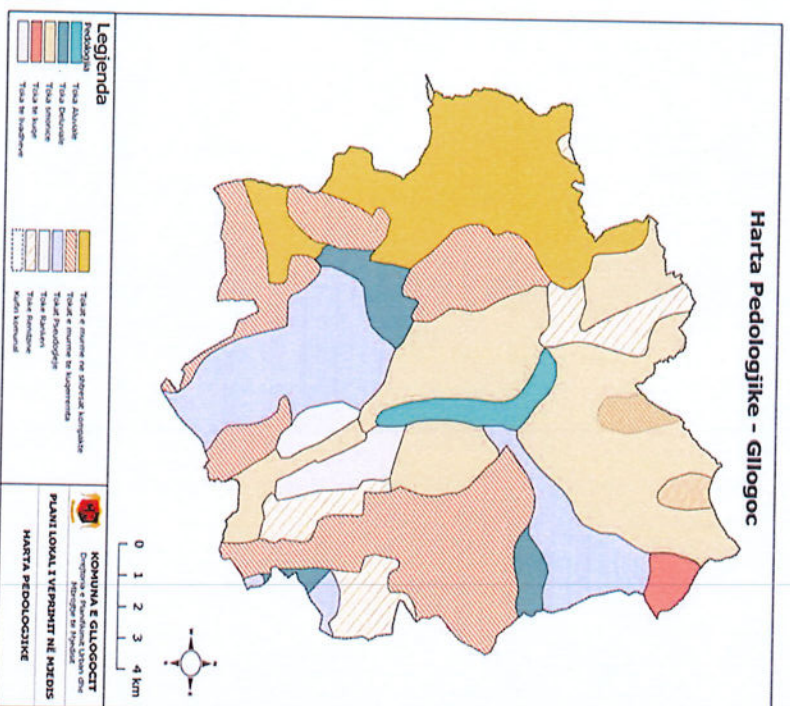
Për këtë arsye, Plan i Zhvillimor Komunal 2023–2029 dhe PL VM 2025–2029 rekomandojnë:

- Ruajtjen e tokave bujqësore me prioritet të lartë, përmes kufizimit të ndërtimit në këto zona;
- Rritjen e sipërfaqeve pyjore dhe gjelbërimit urban për përmirësimin e klimës lokale;
- Zhvillimin e zonave industriale të qëndrueshme, me teknologji të pastra dhe menaxhim të mbetjeve;

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

- Përdorimin e tokës në bazë të planeve të integruara hapësinore, duke respektuar parimet e zhvillimit të qëndrueshëm.

Në përmbledhje, përdorimi i tokës në Drenas pasqyron një proces të vazhdueshëm transformimi, ku zhvillimi urban dhe industrial duhet të balancohet me ruajtjen e kapaciteteve natyrore dhe bujqësore të territorit. Vetëm përmes planifikimit të kujdesshëm, monitorimit të vazhdueshëm dhe respektimit të kriterëve mjedisore, komuna do të mund të sigurojë një zhvillim të qëndrueshëm hapësinor në vitet në vijim.

Harta 2. Harta pedologjike e territorit të Komunës së Gillogocit (Drenasit)

3.5 Burimet natyrore

Komuna e Drenasit është e pasur me burime natyrore të larmishme, të cilat përbëjnë një potencial të madh për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik dhe ekologjik. Këto burime — ujërat, pyjet, ajri dhe toka — kanë rëndësi thelbësore për jetën, prodhimin bujqësor, industrinë dhe mirëqenien e popullsisë.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Megjithatë, ndryshimet klimatike, presioni urban e industrial dhe shfrytëzimi jo i kontrolluar kanë ndikuar në cilësinë dhe qëndrueshmërinë e këtyre resurseve, duke e bërë menaxhimin e tyre një nga prioritetet kryesore të komunës në kuadër të Planit Lokal për Veprim në Mjedis (PLVM) 2025–2029.

Ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore

Rrjeti hidrografik i Drenasit përbëhet nga lumenj, përroska dhe burime nëntokësore, të cilat luajnë rol kyq në furnizimin me ujë të pijshëm, bujqësi dhe ekosisteme.

Lumi Sinitica, që përshkon komunën nga veriu në jug, është burimi më i madh ujëmbledhës dhe përbën aksin kryesor të ujitjes për fushat bujqësore në Arllat, Baicë dhe Korroicë. Përveç tij, përroskat lokale si Përroi i Gllabarit, Baicës, Domanekut dhe Llapushnikut ndihmojnë në pasurimin e sistemit ujor dhe krijojnë mikrohabitat me vlera ekologjike të rëndësishme.

Në territorin e komunës gjenden gjithashtu burime të ujërave nëntokësore, të cilat furnizojnë sistemin e ujësjellësit komunal dhe disa puse të fshatrave. Analizat e Institutit Hidrometeorologjik të Kosovës (2023) tregojnë se cilësia e ujit në burime është përgjithësisht e mirë, por në disa zona afër zonës industriale janë vërejtur rritje të përqendrimit të metaleve të rënda dhe nitrateve, të lidhura me aktivitetet industriale dhe përdorimin e plehrave kimike.

Ndodja e ujërave sipërfaqësore vjen kryesisht nga emisionet industriale të Perronikeit, mbetjet urbane dhe kanalizimet e pa trajtuara. Aktualisht, vetëm një pjesë e qytetit të Drenasit është e lidhur me sistemin e kanalizimit që derdhet në impiantin e trajtimit (si edhe e dijmë ky impiant ende nuk është funksional), ndërsa zonat rurale ende përdorin gropa septike, të cilat përbëjnë burim potencial kontaminimi për ujërat nëntokësore.

Për ta adresuar këtë çështje, PLVM 2025–2029 parashikon ndërtimin e impianteve të reja për trajtimin e ujërave të zeza, rehabilitimin e rrjetit të kanalizimit dhe instalimin e sistemeve të monitorimit të cilësisë së ujit në pikat më të ndjeshme mjedisore.

Pyjet dhe biodiversiteti

Pyjet e Komunës së Drenasit mbulojnë rreth 6,500 hektarë, që përbën rreth 22% të sipërfaqes totale të territorit. Ato janë të përgjendruara kryesisht në tri zonat pyjore që janë: Pallaniku, Çyçavica dhe Kosmaqi në të cilat përfsihen fshatrat si Arllat, Llapushnik, Krajkovë, Baicë, Çikatovë, Gradicë dhe Vasilevë, duke krijuar një brez të gjelbër me rëndësi të madhe ekologjike dhe klimatike.

Këto pyje përbëhen kryesisht nga ah, dushk, lajthi dhe shkozë, me përzierje të specieve bimore autoktone që përbëjnë një biodiversitet të pasur. Pyjet jo vetëm që shërbejnë si burim druri për

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

ngrohje, por gjithashtu kontribuojnë në rregullimin e klimës lokale, ruajtjen e ujërave nëntokësore dhe parandalimin e erozionit.

Sipas të dhënave të Agjencisë së Pyjeve të Kosovës (2023), presioni mbi pyjet është rritur dukshëm gjatë viteve të fundit për shkak të prerjeve ilegale, zjarreve sezonale dhe zgjerimit të zonave ndërtimore. Vetëm në vitin 2023 janë raportuar mbi 80 raste të prerjeve të paligjshme, të cilat kanë ndikuar në fragmentimin e habitatit natyror dhe në humbjen e disa llojeve të rralla të florës.

Cilësia e ajrit dhe ndikimet mjedisore

Ajri në Komunën e Drenasit është një ndër elementet më të ndjeshme mjedisore, i ndikuar drejtpërdrejt nga aktivitetet industriale, trafiku rrugor dhe ngrohja me lëndë fosile. Sipas Raportit të Agjencisë për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës (AMMK, 2023), nivelet e grimcave PM10 dhe dyoksidit të squfurit (SO₂) në disa zona urbane të Drenasit tejkalojnë kufijtë e lejuar të Direktivës Evropiane 2008/50/EC për cilësinë e ajrit.

Pikat më të ndjeshme janë afër zonës industriale të Ferronikelit dhe përgjatë magjistrates Prishtinë–Pejë, ku lëvizja e automjeteve të vjetra dhe djegia e karburanteve me cilësi të ulët janë burime kryesore ndoetje.

Në Komunën e Drenasit operojnë mbi pesë gurthyes aktivë, të cilët përbëjnë një nga burimet më të theksuara të ndoijes së ajrit dhe të degradimit të mjedisit natyror. Aktivitetet e tyre, që përfshijnë thyerjen, bluarjen dhe përpunimin e gurëve, gjenerojnë sasi të mëdha pluhuri dhe grimcash të imta që përhapen në atmosferë dhe ndikojnë drejtpërdrejt në cilësinë e ajrit. Këto grimca, përveç ndikimit negativ në mjedis, paraqesin edhe rrezik për shëndetin e banorëve përreth, duke shkaktuar probleme respiratore dhe ulje të cilësisë së jetës.

Për më tepër, veprimtaritë e gurthyesve shpesh ndikojnë edhe në degradimin e tokës, shkatërrimin e vegjetacionit përreth dhe ndryshimin e peizazhit natyror. Zhurma e lartë nga pajisjet dhe makineritë, si dhe lëvizjet e vazhdueshme të automjeteve transportuese, shtojnë ndikimin negativ në mjedis dhe komunitet.

Për të reduktuar dhe parandaluar këto ndikime, është e domosdoshme që operatorët e gurthyesve të zbatojnë masa efektive mbrojtëse. Këto përfshijnë vendosjen e filtrave në objektet e thyerjes dhe bluarjes për të ndaluar përhapjen e pluhurit, instalimin e sistemeve të spërkatjes për lagjen e sipërfaqeve gjatë procesit të punës, si dhe ndërtimin e barrierave mbrojtëse ndaj erozionit dhe zhurmës. Po ashtu, pas përfundimit të periudhës së shfrytëzimit, duhet të sigurohet rikthimi i

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

pronës në gjendjen e saj fillestare përmes rikutivimit të tokës, nivelimit të terrenit dhe zbatimit të projekteve të rrypëllëzimit. Këto masa do të kontribuonin në ruajtjen e ekuilibrit ekologjik, përmirësimin e cilësisë së ajrit dhe mbrojtjen e shëndetit të popullatës lokale.

Në periudhat e dimrit, ndoija shohet ndjeshëm për shkak të përdorimit të drurit dhe gymyrit për ngrohje, veçanërisht në zonat me dendësi të lartë banimi. Kjo ndikon jo vetëm në cilësinë e ajrit, por edhe në shëndetin publik, duke rritur raste e sëmundjeve respiratore dhe alergjive. Përmirësimi i cilësisë së ajrit është një ndër prioritetet e PL VM 2025–2029, i cili parashikon:

- Instalimin e stacioneve automatike për matjen e ajrit në qendrën e qytetit dhe pranë zonës industriale;
- Subvencionimin e burimeve alternative të energjisë (si peleti dhe panelet diellore);
- Zëvendësimin gradual të automjeteve publike me mjete elektrike ose hibride;
- Mbielljen e brezave pyjorë për gjatë rrugëve për ujën e ndojes me pluhur.

Në vitin 2024, AMMK raportoi se për herë të parë në Drenas u krye monitorimi tremujor i përqendrimeve të $PM_{2.5}$ dhe NO_2 , duke shënuar një hap të rëndësishëm drejt ndërtimit të një sistemi të integruar të kontrollit të ajrit në nivel lokal.

Vlerësim i përgjithshëm dhe sfida për të ardhmen

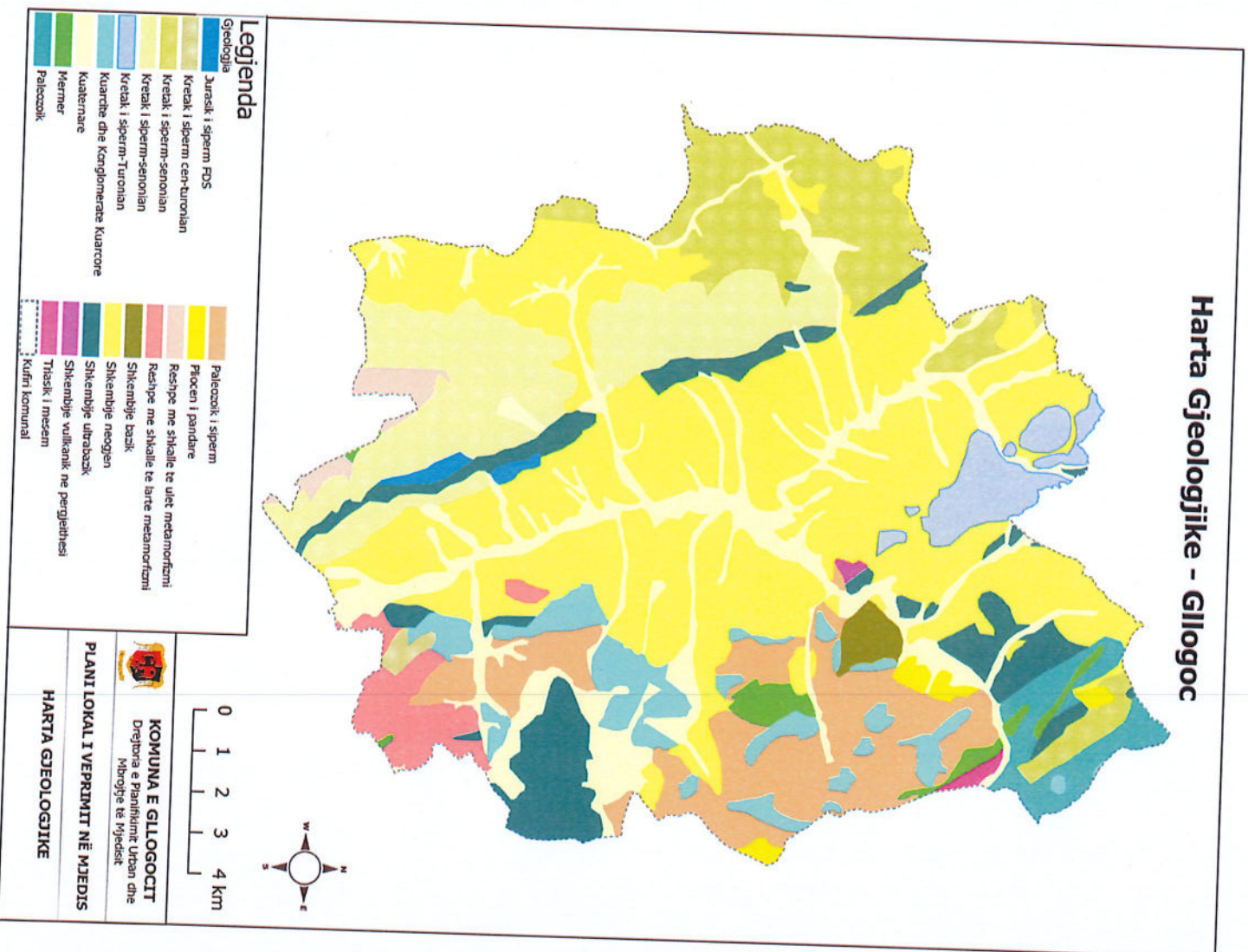
Burimet natyrore të Drenasit përbëjnë një potencial të madh për zhvillim ekonomik të qëndrueshëm, por ato janë njëkohësisht të brishta dhe të ndjeshme ndaj presioneve njerëzore. Rritja e popullsisë, zgjerimi i zonave urbane dhe industriale, përdorimi i lëndëve fosile dhe shfrytëzimi i pakontrolluar i pyjeve e ujërave kërkojnë një qasje integrale dhe të bazuar në të dhëna shkencore për menaxhimin e tyre.

Komuna ka për synim që përmes Planit të Veprimit Mjedisor, Strategjisë së Zhvillimit të Qëndrueshëm dhe bashkëpunimit me institucionet qendrore të sigurojë:

- Ruajtjen e resurseve ujore dhe pyjore;
- Përmirësimin e cilësisë së ajrit;
- Promovimin e energjisë së pastër dhe teknologjive të gjelbra;
- Krijimin e një baze të dhënash mjedisore digjitale për planifikim afatgjatë.

Në përmblledhje, ujërat, pyjet dhe ajri përbëjnë shtyllat themelore të ekosistemit të Drenasit. Vetëm përmes menaxhimit të përgjegjshëm, monitorimit të vazhdueshëm dhe ndërgjegjësimit të qytetarëve, komuna do të mund të sigurojë ruajtjen e këtyre pasurive natyrore për gjeneratat e ardhshme.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Harta 3. Harta gjeologjike e territorit të Komunës së Gillogocit

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

3.6 Infrastruktura dhe shërbime

Zhvillimi ekonomik, rritja e popullsisë dhe urbanizimi i shpejtë kanë sjellë një të konsiderueshme të kërkesës për infrastrukturë moderne dhe shërbime publike të qëndrueshme në Komunën e Drenasit.

Infrastruktura përbën shtyllën themelore të zhvillimit të qëndrueshëm, pasi ndikon drejtpërdrejt në cilësinë e jetesës, konkurrueshmërinë ekonomike dhe mbrojtjen e mjedisit.

Në vijim paraqitet një pasqyrë e hollësishme e gjendjes aktuale të sektorëve kryesorë infrastrukturorë: transporti, ujësjellësit dhe kanalizimin, energjisë dhe shërbimeve publike.

Transporti dhe lidhjet rrugore

Rijeti rrugor i Komunës së Drenasit përbën një ndër komponentët më të zhvilluar të infrastrukturës fizike, duke e lidhur territorin me qendrat kryesore ekonomike të Kosovës.

Qyteti i Drenasit ndodhet në një poziti strategjike për gjatë magjistrates Prishtinë–Pejë, e cila është një nga arteriet më të rëndësishme kombëtare. Kjo rrugë përshkon komunën në drejtim lindje–perëndim, duke e lidhur Drenasin me Prishtinën (rreth 30 km larg) dhe me Pejën në perëndim. Përveç magjistrates, komuna ka një rrjet të gjerë rrugësh lokale dhe rajonale, që lidhin fshatrat me qendrën komunale dhe me zonat industriale. Gjatësia e përgjithshme e rrugëve komunale llogaritet mbi 512.5 kilometra, prej të cilave rreth 70% janë të asfaltuara, ndërsa pjesa tjetër është me zhavorr ose në proces rehabilitimi.

Në aspektin e transportit publik, aktualisht funksionojnë disa linja autobusi dhe furgonësh që lidhin Drenasin me Prishtinën, Skenderajin, Malishevën dhe Fushë Kosovën. Sidoqoftë, mungesa e një stacioni qendror modern të autobusëve, infrastruktura e kufizuar për biçikleta dhe mungesa e korsive për këmbësorë janë çështje që kërkojnë zgjidhje afatmesme.

Në zonën industriale të Fertronikelit, qarkullimi i automjeteve të rënda është i lartë, gjë që shkakton ndotje të ajrit, zhurmë dhe dëmtim të infrastrukturës rrugore. Për këtë arsye, komuna ka parashikuar në planin e saj zhvillimor ndërtimin e një rruge anashkaluese (by-pass) për të devijuar trafikun industrial jashtë qendrës urbane.

Në planin afatgjatë, synohet krijimi i një sistemi të integruar transporti, që përfshin:

- Rregullimin e rrjeteve rrugore dytësore;
- Ndërtimin e parkingjeve publike dhe shitjeve ekologjike për biçikleta;
- Promovimin e transportit publik të gjelbër me mjete elektrike ose hibride;

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

- Përdorimin e teknologjive të menaxhimit inteligjent të trafikut për uljen e ndotjes dhe bllokimeve rrugore.

Ujësjellësi dhe kanalizimi

Sistemi i furnizimit me ujë të pijshëm në Komunën e Drenasit mbulon një pjesë të konsiderueshme të zonës urbane dhe disa qendra të mëdha rurale, si Komorani, Lapushniku, Gllabari dhe Korroica e Epërme.

Sipas të dhënave të Drejtorisë së Shërbimeve Publike (2023), rreth 85% e popullsisë urbane ka qasje në ujë të pijshëm të rregullt, ndërsa në zonat rurale përqindja është rreth 65%, me diferenca të mëdha midis fshatrave.

Sfidat kryesore lidhen me mungesën e investimeve në rrjetin e vjetër, humbjet e ujit për shkak të rrjedhjeve dhe mosmbylljes së ciklit të furnizimit, si dhe mungesën e impianteve të trajtimit të ujërave të zeza. Aktualisht, një pjesë e ujërave të ndotura shkarkohet në mënyrë të drejtpërdrejtë në përroska, duke ndikuar në ndotjen e mjedisit dhe burimeve ujore.

Në kuadër të Planit Lokal për Veprim në Mjedis (2025–2029) dhe bashkëpunimit me KRU “Pristina”, komuna ka paraparë projekte për:

- Zgjerimin e rrjetit të ujësjellësit në zonat rurale të pa mbuluara;
- Ndërtimin e impianteve për trajtimin e ujërave të zeza në qytetin e Drenasit;
- Rehabilitimin e puseve të vjetra dhe instalimin e matësve digjitalë të konsumit të ujit;
- Ndërtje gjësimin e qytetarëve për shfrytëzimin racional të ujit dhe mbrojtjen e burimeve ujore.

Energjia dhe ngrohja

Sistemi energjetik i komunës mbështetet pothuajse tërësisht në rrjetin kombëtar të KEDS-it, me shpërndarje stabile të energjisë elektrike në të gjitha zonat urbane dhe pjesërisht rurale. Megjithatë, burimi kryesor i ngrohjes për familjet e Drenasit mbetet druri dhe lëndët fosile (gymyr, pellet), të cilat përdoren sidomos gjatë muajve të dimrit. Kjo formë ngrohjeje tradicionale është ekonomike për shumë familje, por shkakton emisione të larta të CO₂, SO₂ dhe grimcave PM10, duke ndikuar në cilësinë e ajrit dhe shëndetin publik.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Sipas Raportit të Agjencisë së Mjedisit (2023), gjatë periudhës dimërore nivelet e ndotjes nga ngrohja shtëpiake arrijnë deri në dyfishin e kufijve të lejuar, veçanërisht në lagjet urbane ku mungon qarkullimi i ajrit.

Për të reduktuar këto ndikime, Komuna e Drenasit po promovon përdorimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë, përfshirë panelet diellore për ngrohje uji dhe izolimin termik të ndërtesave publike.

Në strategjinë e zhvillimit 2025–2029, parashikohet implementimi i programeve të efikasitetit energjetik në institucione publike, shkolla dhe objekte shëndetësore, si dhe nxitja e partneriteteve publike–private për ndërtimin e kapaciteteve të vogla të energjisë diellore.

Shërbimet publike dhe infrastruktura komunale

Përveç transportit, ujit dhe energjisë, shërbimet komunale përfshijnë edhe menaxhimin e mbeturinave, ndriçimin publik, hapësirat e gjelbra dhe mirëmbajtjen e rrugëve lokale. Komuna bashkëpunon me kompaninë KRM“PASTRIM” për grumbullimin dhe transportin e mbeturinave, por mbulimi i plotë nuk është arritur ende. Rreth 82.5 % e ekonomive familjare janë të përfshira në sistemin formal të mbledhjes së mbeturinave, ndërsa pjesa tjetër i depoziton ato në mënyrë të pakontrolluar, duke krijuar deponi ilegale.

Ky fenomen paraqet një sfida serioze mjedisore, ndaj janë planifikuar veprime konkrete për eliminimin e deponive ekzistuese, vendosjen e kontejnerëve të riciklimit dhe ndarjen e mbeturinave në burim (organike, plastike, metalike e qelqi).

Ndriçimi publik është zgjeruar ndjeshëm gjatë viteve të fundit, me instalimin e sistemeve LED në qytetin e Drenasit dhe në disa fshatra. Kjo ka kontribuar në kursim energjie dhe në siguri më të madhe për qytetarët gjatë natës.

Gjithashtu, janë realizuar projekte të reja për hapësira të gjelbra, parqe, kënde lojërash dhe shtrigje për këmbësorë, duke ndikuar pozitivisht në cilësinë e jetës urbane dhe mirëqenien sociale.

Sfidat infrastrukturore dhe perspektivat e zhvillimit

Megjithatë infrastruktura e Drenasit ka njohur përmirësime të konsiderueshme, komuna përballlet ende me një sërë sfidash strukturore dhe mjedisore. Ndër më të rëndësishmet janë:

- Ndotja e ajrit dhe ujërave nga industria dhe trafiku;
- Presioni mbi tokat bujqësore për shkak të zgjerimit urban dhe industrial;

PLANILOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

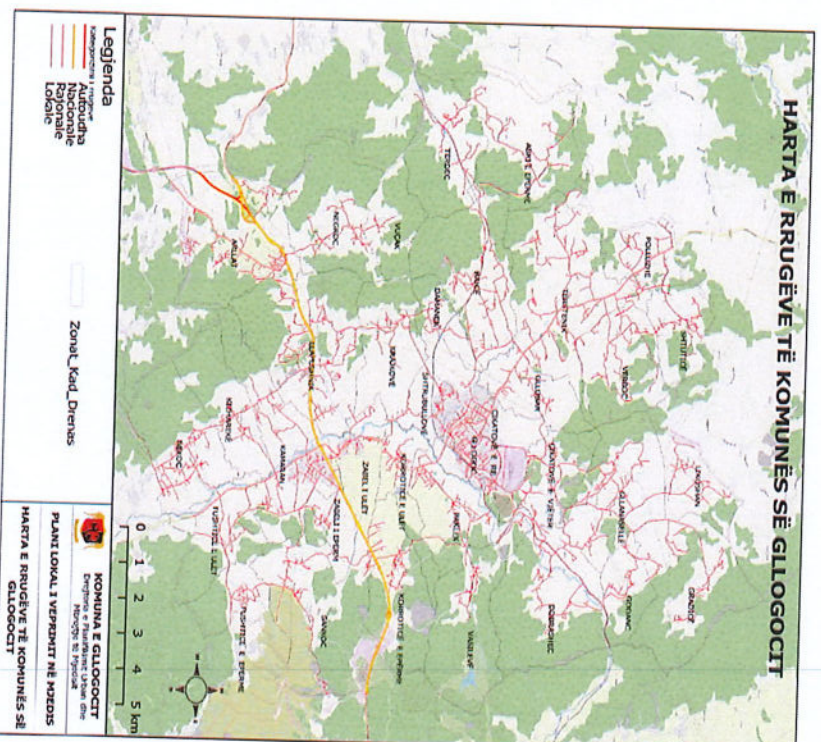
- Mungesa e mbulimit të plotë me ujësjellës dhe kanalizim në zonat rurale;
- Menaxhimi i panjafueshëm i mbeturinave dhe riciklimit;
- Ndikimi i burimeve tradicionale të ngrohjes në cilësinë e ajrit.

Për të përballuar këto sfida, Komuna e Drenasit synon që në periudhën 2025–2029 të orientojë politikat e saj drejt infrastrukturës së qëndrueshme dhe miqësore me mjedisin, duke investuar në:

- Energjinë e pastër dhe sistemet diellore;
- Zgjerimin e rrjetit të ujësjellësit dhe kanalizimit;
- Ndërtimin e infrastrukturës për transport publik të gjelbër;
- Rritjen e gjelbërimit urban dhe menaxhimit ekologjik të mbeturinave.

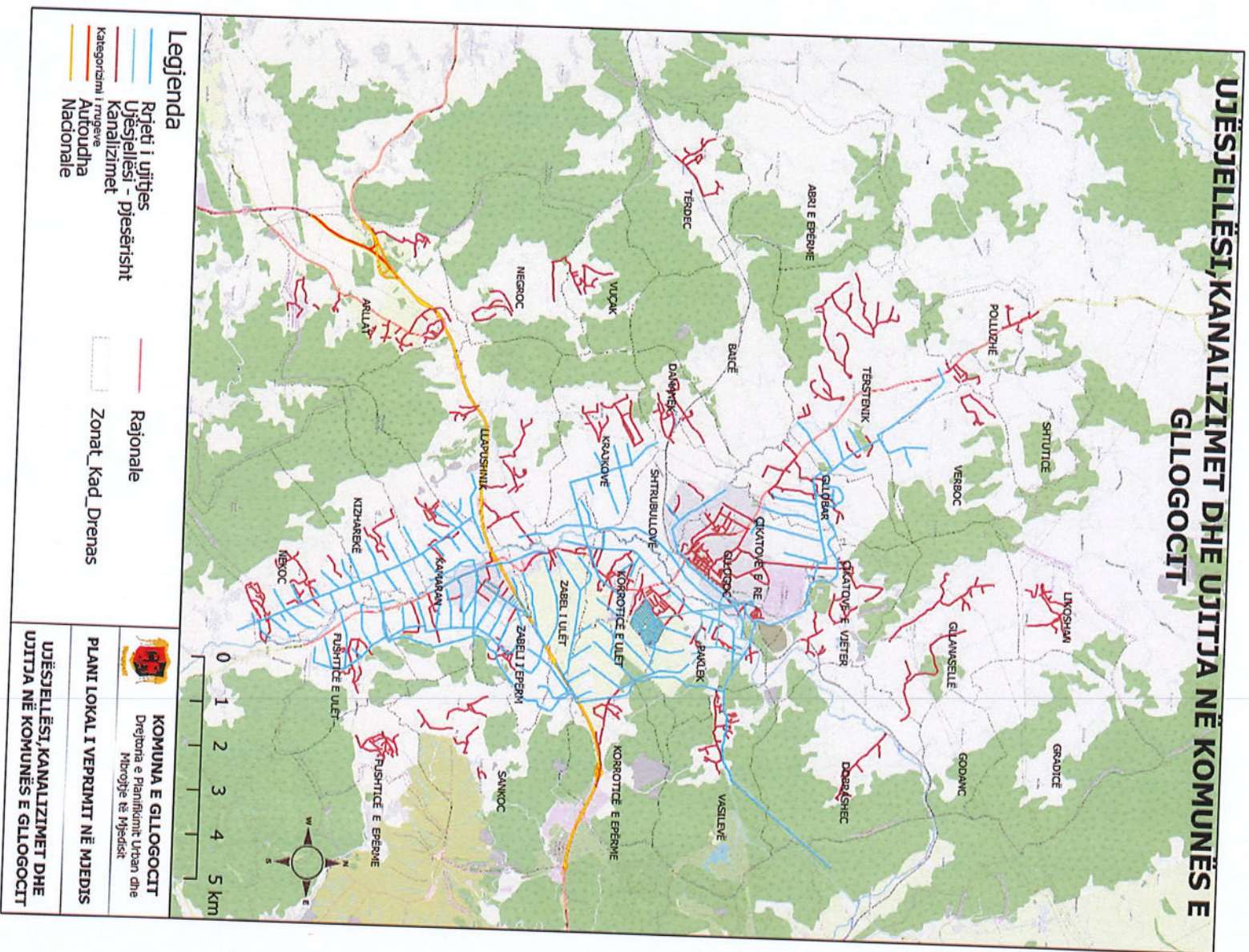
Në përfundim, infrastruktura dhe shërbimet e Drenasit përbëjnë bazën për zhvillimin e ardhshëm të komunës.

Zbatimi i planeve të reja investive, modernizimi i rrjeteve ekzistuese dhe integrimi i teknologjive të gjelbra do ta pozicionojnë Drenasin si një komunë moderne, të qëndrueshme dhe me infrastrukturë të avancuar, në harmoni me mjedisin dhe nevojat e qytetarëve të saj.

Harta 4. Harta e rrugëve në komunën e Gillogocit (Drenasit)

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Harta 5. Harta e ujësllësit kanalizimit dhe ujtës

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

4. GJENDJA E MJEDISIT – PROBLEMET MJEDISORE PRIORITARE

Mjedi në Komunën e Drenasit përbën një ndër fushat më të ndjeshme dhe më të rëndësishme për zhvillimin e qëndrueshëm të territorit. Pozita gjeografike në pjesën qendrore të Kosovës, prania e industrisë së rëndë si “NewCo Ferronikel”, rritja e shpejtë urbane dhe zgjerimi i aktiviteteve bujqësore e ndërtimore kanë sjellë ndryshime të konsiderueshme në cilësinë e ajrit, ujit, tokës dhe biodiversitetit lokal.

Komuna përballlet me sfida të shumta mjedisore, të cilat kërkojnë qasje të integruar, planifikim afatgjatë dhe bashkëpunim ndërinstitucional për të mbrojtur burimet natyrore dhe për të përmirësuar cilësinë e jetës së banorëve.

Presionet kryesore mjedisore

Presionet që ndikojnë në gjendjen e mjedisit të Drenasit janë të shumëllojshme dhe të ndërlikshme. Sipas Raportit të Agjencisë për Mbrojtjen e Mjedisit (2023) dhe Analizës së Ndikimeve Industriale Lokale (2024), burimet kryesore të ndotjes dhe degradimit mjedisor janë:

- Aktivitetet industriale, veçanërisht nga kompleksi metalurgjik “NewCo Ferronikel”, i cili lëshon në atmosferë sasi të konsiderueshme të grimcave PM10, oksideve të squfurit (SO₂), oksideve të azotit (NO_x) dhe metaleve të rënda;
- Urbanizimi i shpejtë dhe ndërtimet e pakontrolluara, që kanë reduktuar hapësirat e gjelbra dhe kanë shkaktuar humbje të tokave bujqësore;
- Trafiku në rritje, që ka ndikuar në rritjen e ndotjes së ajrit dhe zhurmës urbane;
- Menaxhimi i panjafthueshëm i mbeturinave, me prezencë të deponive ilegale në disa zona periferike;
- Prejjet ilegale të pyjeve dhe shfrytëzimi jo i qëndrueshëm i burimeve ujore, që ndikojnë në biodiversitetin dhe erozionin e tokës.

Këta faktorë, të kombinuar me mungesën e sistemeve të plota të monitorimit mjedisor, krijojnë një situatë komplekse që kërkon vlerësim dhe ndërhyrje sistematike.

Cilësia e ajrit

Cilësia e ajrit në Drenas është një ndër sfidat më të mëdha mjedisore. Matjet e kryera nga Agjencia e Mjedisit (2023) dhe të dhënat e stacioneve lokale të monitorimit tregojnë se në disa periudha të vitit, sidomos gjatë dimrit, koncentrimet e grimcave PM10 dhe PM2.5 tejkalojnë kufijtë e lejuar nga standardet e BE-së dhe OBSH-së.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Burimet kryesore të ndotjes janë emisionet industriale, trafiku, si dhe ngrohja me dru dhe lëndë fosile në anvisëri.

Në zonën urbane të Drenasit, përqendrimet mesatare të PM10 arrijnë deri në 80–100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ në ditët me ngrohje intensive, duke tejkaluar disa herë kufirin ditor prej 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Përveç grimcave, është vërejtur edhe prezencë e lartë e dyoksidit të squfurit (SO_2), i cili ndikon në shëndetin e qytetarëve dhe acidifikimin e tokës.

Komuna ka filluar zbatimin e programeve për ujien e ndotjes së ajrit, siç janë:

- Nxirja e përdorimit të energjisë së pastër (panelet diellore dhe ngrohja elektrike);
- Rritja e sipërfaqeve të gjelbra dhe mbjellja e brezave pyjorë mbrojtës;
- Kontrolli më rigoroz i emisioneve industriale dhe inspektimet mjedisore periodike;
- Edukimi i publikut për efektet e ngrohjes tradicionale dhe mënyrat alternative të kursimit energjetik.

Burimet ujore dhe cilësia e ujit

Komuna e Drenasit përshkohet nga disa lumenj dhe përroska, ndër të cilët më i rëndësishmi është Lumi Drenica, degë e lumit Sinicë. Ky sistem ujërash përbën një burim jetik për bujqësinë, industrinë dhe jetën e përditshme të qytetarëve.

Megjithatë, cilësia e ujit është përballur me sfida të mëdha për shkak të shkarkimeve industriale, ujërave të zeza urbane pa trajtim dhe mbeturinave të shpërndara përgjatë brigjeve. Sipas monitorimeve të AMMK-së (2023), në disa segmente të lumit janë regjistruar vlera të larta të përbërjeve kimike, përfshirë nitrate, fosfate dhe metale të rënda, që tejkalojnë standardet kombëtare për ujëra sipërfaqësore.

Në kuadër të Planit Lokal për Veprim në Mjedis, komuna ka paraparë:

- Ndërtimin e impianteve për trajtimin e ujërave të ndotura;
- Rehabilitimin e shretërve të lumenjve dhe pasturin e deponive ilegale përgjatë brigjeve;
- Kontrollin e shkarkimeve industriale nëpërmjet licencimit dhe monitorimit periodik;
- Promovimin e bujqësisë së qëndrueshme, me reduktim të pesticideve dhe plehrave kimike.

Toka dhe përdorimi i saj

Tokat bujqësore përbëjnë një aset të çmuar për zhvillimin e komunës, por janë gjithnjë e më shumë nën presion nga ndërtimet urbane dhe industriale.

Sipas Planit Zhvillimor Komunal 2023–2029, rreth 41% e territorit (12,000 ha) janë toka bujqësore, ndërsa 9% janë zona industriale në rritje.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

Urbanizimi i pakontrolluar ka çuar në fragmentim të sipërfaqeve të kultivuara, humbje të tokave me vlerë të lartë prodhuese dhe rritje të erozionit në disa zona kodrinore. Në disa lokalitete, është vërejtur edhe kontaminim i lehtë i tokës nga mbeturinat industriale dhe depozitimet e metaleve të rënda, kryesisht përrreth zonës së Ferrokalkelit dhe Komoranit.

Komuna ka në plan të zbatojë masa të mbrojtjes së tokave bujqësore, përfshirë:

- Rishikimin e kufijve të ndërtimit në zonat me potencial të lartë bujqësor;
- Rehabilitimin e tokave të degraduara dhe shndërrimin e tyre në hapësira gjelbërimi;
- Nxitjen e praktikave të bujqësisë organike dhe përdorimin e plehrave natyrale.

Biodiversiteti dhe pyjet

Pyjet e Drenasit mbulojnë rreth 6,500 hektarë, që përbëjnë 22% të territorit. Ato janë kryesisht pyje dushku, alu dhe lisa të pëzier, me një biodiversitet të pasur floristik dhe faunistik. Megjithatë, prerjet ilegale, zjarret periodike dhe ndërtimet pa plan kanë reduktuar ndjeshëm sipërfaqet pyjore dhe kanë ndikuar në fragmentimin e habitateve natyrore. Në raportin e Drejtorisë së Bujqësisë dhe Pylltarisë (2023), vlerësohet se rreth 3–5% e sipërfaqes pyjore humbet çdo vit, për shkak të ndërhyrjeve të paautorizuara dhe mungesës së masave rigjeneruese.

Gjendja e mjedisit në Komunën e Drenasit paraqitet si komplekse dhe sfiduese, por njëkohësisht me potencial të lartë për përmirësim.

Ndikimet negative nga industria, trafiku dhe ndërtimet urbane janë të pranishme, por mund të reduktohen përmes planifikimit të qëndrueshëm, modernizimit të infrastrukturës dhe përfshirjes aktive të qytetarëve në mbrojtjen e mjedisit.

Zbatimi i Planit Lokal për Veprim në Mjedis 2025–2029, i mbështetur në të dhëna statistikore dhe instrumente ligjore të Kosovës, përbën një hap të rëndësishëm për arritjen e objektivit strategjik: “Një Drenas më i pastër, më i gjelbër dhe më i shëndetshëm, ku zhvillimi ekonomik dhe mbrojtja e mjedisit ecin në harmoni.”

4.1 Ajri

4.1.1 Burimet e ndotjes së ajrit

Ndodhja e ajrit në Komunën e Gllogocit është ndër sfidat më të mëdha mjedisore, e ndikuar kryesisht nga aktivitetet industriale, transporti, ngrohja lokale dhe faktorë të tjerë antropogjenë. Këto burime

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

kontribuojnë në përqendrimet të larta të pluhurit të imët (PM10 dhe PM2.5), oksideve të azotit (NOx), dyoksidit të squfurit (SO₂), monoksidit të karbonit (CO) dhe metaleve të rënda, të cilat ndikojnë negativisht në shëndetin e njerëzve dhe në ekosistemet përreth.

Industria

Burimi kryesor i ndotjes së ajrit në territorin e Gllogocit është Kombinati Metalurgjik “NewCo Ferronikelit”, që përbëhet nga shkretorja dhe dy miniera sipërfaqësore në Çikatovë dhe Gllavicë. Procesi i prodhimit të hekur-nikelit (Fe-Ni) përfshin shkrijen e xehëve që përmbajnë squfur, si dhe djegjen e lëndëve fosile, duke çliruar në atmosferë gaze si SO₂, NOx, CO₂ dhe pluhur të imët. Gjatë viteve të fundit, në stacionet e monitorimit janë regjistruar tejkalime të ndotësve metalikë, veçanërisht për nikelin (Ni), që është identifikuar në nivele mbi kufirin e lejuar prej 20 µg/m³. Këto tejkalime janë vërejtur në lokacione si Çikatova e Vjetër, Çikatova e Re, Gllobar dhe lagja e Ferronikelit, sidomos gjatë muajve tetor–dhjetor, kur kushtet meteorologjike favorizojnë përqendrimin e ndotësve.

Monitorimi i emisioneve nga “Ferronikelit” kryhet përmes kompanisë “Tehnolab” nga Shkupi, dhe raportet zyrtare të Agjencisë për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës (AMMK) kanë evidentuar periudha me tejkalim të parametrave të lejuar për SO₂ dhe pluhurat e imët. Përveç Ferronikelit, në territorin e komunës veprojnë edhe punishte metalike, gurëthyes, fabrika betoni dhe impiante të ndërtimit, që përbëjnë burime të rëndësishme të pluhurit dhe gazrave ndotës. Këto aktivitete ndikojnë drejtpërdrejt në ajrin përreth, veçanërisht në zonat e banuara afër Çikatovës dhe Korroicës, ku banorët shpesh raportojnë turbullim të ajrit dhe depozitim të pluhurit në sipërfaqe të hapura.

Transporti

Transporti rrugor është një tjetër kontribues i rëndësishëm në ndotjen e ajrit. Në komunë qarkullojnë rreth 9,843 automjete, pjesa më e madhe e të cilave janë me motorë me djegie të brendshme dhe me teknologji të vjetër, duke shkarkuar CO₂, CO, NOx, SO₂ dhe grimca PM10. Lëvizja e automjeteve të rënda industriale përgjatë akseve si rruga nacionale Prishtinë–Pejë dhe ajo regjionale Mitrovicë–Lipjan, si dhe transporti i mineraleve nga kompleksi industrial në Çikatovë, rrit ndjeshëm përqendrimet e ndotësve dhe krijon ndotje të dukshme me pluhur. Për më tepër, mungesa e infrastrukturës përcjellëse, si shtigje për biçikleta dhe këmbësorë, rrit varësinë nga automjetet motorike. Kjo gjendje, e kombinuar me mungesën e kontrollit periodik të

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

gazrave të shkakimit dhe përdorimit të karburanteve me cilësi të ulët, e bën transportin një burim të qëndrueshëm të ndotjes në ajër.

Në shumë pjesë urbane, veçanërisht në qendër të qytetit dhe rreth rrethit të Komoranit, ndotja nga trafiku arrin nivele të larta gjatë orëve të pikut. Për shkak të kushteve të terrenit dhe mungesës së gjelbërimit mbrojtës, ndotësit shpërndahen ngadalë, duke ndikuar në shëndetin e qytetarëve dhe në përkeqësimin e cilësisë së jetës urbane.

Ngruhja lokale

Një ndër burimet kryesore sezonale të ndotjes së ajrit në Glllogoc është ngrohja lokale gjatë dimrit. Sipas të dhënave të PL VM, thëngjilli dhe druri dominojnë si burime energjetike në krahasin me peletin dhe naftën, si në objektet publike, ashtu edhe në ekonomitë familjare. Përdorimi i sobave të vjetra dhe kaladajave pa sisteme filtrimi çliron në atmosferë sasi të mëdha pluhuri, CO, NOx dhe komponente organike të paqëndrueshme. Këta ndotës ndikojnë drejtpërdrejt në cilësinë e ajrit, sidomos në periudhat me inversone termike, kur shtrësat e ajrit të ftohtë e mbajnë ndotjen e bllokuar pranë tokës.

Në këto kushte, përqendrimet e PM10 dhe PM2.5 rriten ndjeshëm, shpesh duke tejkaluar normat e lejuara ligjore, siç dëshmohet nga të dhënat e stacionit të monitorimit në qytet. Në vitin 2018, u regjistruan 82 ditë me tejkalime të parametrevave të PM10, kryesisht gjatë dimrit. Ky problem është i pranishëm sidomos në zonat e dendura të banimit ku përdoren dru dhe qymyr për ngrohje, ndërsa mungojnë sistemet e qarkullimit të ajrit.

Një zgjidhje e qëndrueshme, e përmendur në PL VM, është instalimi i sistemit të ngrohjes qendrore me bashkëprodhim të energjisë (ko-gjenerim) duke shfrytëzuar nxehtësinë që lirohet nga kullat e ftohjes së Ferronikeit. Kjo masë do të reduktojë ndjeshëm përdorimin e lëndëve djegëse fosile dhe emetimet e ndotësve lokalë.

Ndotja nga bizneset e vogla dhe aktivitetet urbane

Përveç industrisë dhe transportit, një ndikim të rëndësishëm kanë edhe objektet komerciale të vogla, si furrat e bukës, restorantet, kafenetë, hotellet dhe dyqanet, që përdorin lëndë djegëse për ngrohje ose përgatitje ushqimore. Në komunë janë regjistruar rreth 280 objekte të tilla, të cilat lëshojnë në atmosferë grimca PM10, PM2.5, SO₂ dhe CO.

Ky lloj ndotjeje është i shpërndarë në mënyrë të barabartë nëpër lagjet urbane, por ndikon ndjeshëm në cilësinë e ajrit për shkak të mungesës së oxhaqeve të larta dhe ventilimit efikas. Kjo bën që ndotja të grumbullohet në shtrësat e ulëta të atmosferës, sidomos në periudhën e dimrit.

4.1.2 Të dhëna statistikore

Sipas Raportit të Agjencisë së Mjedisit 2023

Tabela 3. Cilësia e ajrit në Drenas

Indikatori	Vlera mesatare vjetore	Kufiri i lejuar (Kosovë)	Statusi
PM10 (µg/m³)	45	40	Tejkalim
SO₂ (µg/m³)	55	50	Tejkalim
NO₂ (µg/m³)	35	40	Brenda normës
CO₂ (ppm)	420	–	normal

Vlerat tregojnë se cilësia e ajrit në disa zona urbane tejkalon kufijtë e lejuar për PM10 dhe SO₂, sidomos gjatë dimrit dhe periudhave me aktivitet të lartë industrial.

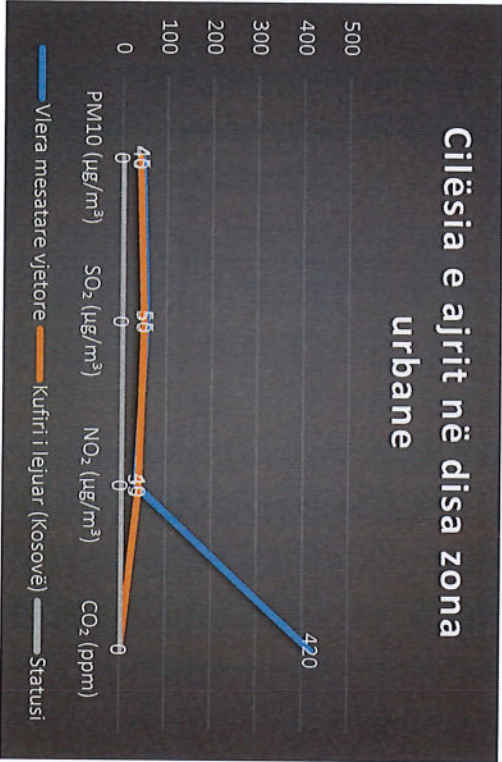

Figura 3. Cilësia e ajrit në disa zona urbane

4.2 Ujërat

4.2.1 Burimet e ujit

- Ujërat sipërfaqësore: Lumi Drenica dhe përrroskat lokale përdoren për ujtiqe në bujqësi.
- Ujërat nëntokësore: Përdoren për ujtiqen e tokave dhe furnizimin e komuniteteve rurale.

PLANI LOKAL I VEPRIMIT NË MJEDIS 2025 – 2029

4.2.2 Ndotja e ujërave

Ndotja e ujërave përbën një ndër sfidat më të rëndësishme mjedisore në territorin e Komunës së Drenasit, duke ndikuar drejtpërdrejt në cilësinë e burimeve ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore. Burimet kryesore të ndotjes janë shkarkimet industriale, ujërat e zeza të patrajtuara dhe rrjedhjet difuze nga aktivitetet bujqësore. Mungesa e trajtimit të ujërave të ndotura nga zonat urbane dhe industriale, si dhe deponimi i pa kontrolluar i mbejfeve, kanë ndikuar në përqendësimin e parametrave fizikë, kimikë dhe biologjikë të ujërave.

• **Shkarkimet industriale dhe ujërat e zeza të pa trajtuara** janë faktorët më të rëndësishëm që ndikojnë në cilësinë e ujit. Fabrika “NewCo Ferronikel” dhe disa subjekte të tjera ekonomike lëshojnë ujëra teknologjike me përmbajtje të lartë ndotësish organikë dhe inorganikë, të cilët përfundojnë në përroska dhe në lumin Sitnicë. Gjithashtu, mungesa e implantave të trajtimit të ujërave të ndotura në shumicën e zonave banesore shkakton derdhje të drejtpërdrejtë të ujërave të zeza në kanalet ujëmbledhëse, duke rritur ngarkesën organike dhe mikrobiologjike në mjedis.

• Sipas **Raportit të Agjencisë së Mjedisit të Kosovës (2023)**, në pikat monitoruese përgjatë lumit Sitnica janë evidentuar disa tejkalime të parametrave bazë të cilësisë së ujit, si më poshtë:

Tabela 4. Cilësia e ujit të lumit Sitnicë

Parametër	Sitnica (µg/L)	Kufiri sipas standardeve	Statusi
NH ₄ ⁺ (Amoniumi)	2.5	1.5	Tejkalim
NO ₃ ⁻ (Nitrati)	40	50	Brenda normës
BOD (mg/L)	12	10	Tejkalim
Kripërat totale (mg/L)	350	500	Brenda normës